Aqeeda
Ahle Sunnat Wal Jamaat

Muallif:	**Muhammad bin Saaleh al Uthaimeen** رحمه الله
Mutarjim:	**Saeed Ahmad Nadwi** رحمه الله
Transliterator:	**Rehan Syed Barey** (for more details, please check the last page)

Contents

بسم الله الرحمان الرحيم

Arz e Naashir

Aqeeda Islam ki awwaleen buniyad hai. Ye buniyad jitni mazboot aur gehri hogi, musalman ki zindagi mein is qadar isteqamat aur yaqeen aur ma'arefat paeda hogi. Allah Ta'ala ke wujood e barhaq, iski uloohiyat, ruboobiyat aur asmaa o siafaat par gehra imaan, nez Allah Ta'ala ke farishto'n, Allah ki asmaani kitabo'n, Allah ke sab Rasoolo'n aur qiyaamat ke barpa hone, nez Jannat o Jahannam, qazaa o qadar par pukhta imaan aur Aap ﷺ ki risaalat aur khatam e nabuwwat, qibla, namaz, quran, mohrekat e abadiya, moa'ajjazaat e nabawiyya, shariyat e muhammadiya ki abadiyyat aur haqqaniyat ki dil se tasdeeq, zaban se iqraar aur hath pao'n se ispar amal karna aqeeda islam ki sacchi ta'abeer hai.

Allah jazae khair ataa farmae aalam e islam ke mashoor aalim aur mufti aur musleh Allahma Shaikh Muhammad bin Saleh al Uthaimeen hafizahullah ko jinho'n ne Ahle Sunnat wal Jamat ke saheeh aur muttafiq a'alae aqaaed ko nihayat mudallal, asaan aur aam faham andaz mein murattab karke aqeeda salaf saaleh ko aam karne ki saee mashkoor farmai hai. Iske urdu tarjuma ko Ad Darussalafiyyah ne apni nigrani aur ehtemaam ke saath ifaada aam ki niyyat se shaaya kiya. Allah muallif hafizahullah, mutarjim aur naashir ko iski tabaa-at o ishaa-at par jazae khair ataa farmae. Ameen

Mukhtaar Ahmad Nadwi

Mudeer Ad Darussalafiyyah

بسم الله الرحمان الرحيم

Taqdeem

الحمدلله وحده والصلوة والسلام علیٰ من لا نبی بعده وعلی آله وصحبه.

Aqeeda ke mauzoo par mujhe ek umda aur mukhtasar kitab par waqifiyat hui. Jisko hamare biradar Fazeelatush Shaikh Muhammad bin Saleh bin Uthaimeen ne murattab kiya hai. Maine shuru se aakhir tak poori kitab ko suna. Chunache is kitab ko Allah Ta'ala ki tauheed aur uske asmaa o sifaat ke ahkam, farishto'n, Allah ki kitabo'n, Rasoolo'n, roz e qiyaamat aur acchi buree taqdeer par imaan ke abwab ko Ahle Sunnat wal Jamat ke aqeeda ke mutabiq mushtamil paaya.

Murattib ne bohot khush usloobi se iske mazameen ko yakja karke kitab ko nafa'a bakhsh banaa diya hai aur aqaaed ke bohot se aisey qeemti fawaaed bhi shamil kar diye hain, jinka har talib e ilm balke har muslim jaanne ka mohtaaj hai. Jo aqeeda ki deegar talifaat mein nahi paai jaatee'n.

Allah Ta'ala inko behtar silaa ataa farmae. Ilm o hidaayat mein mazeed taraqqi de, unki is kitab ko isi tarha unki deegar talifaat ko nafa'a bakhsh banaae. Allah se duago hu'n ke unko, hamko aur saare musalman bhaiyo'n ko hidayat yaafta logo'n mein aur aagahi o baseerat ke saath deeni dawat dene walo'n mein shamil farmae.

Innahu Sameeu'n Qareeb اِنَهُ سَمِيْعٌ قَرِيْبٌ

Abdul Aziz bin Abdullah bin Baaz

Ar Raees al A'aam

بسم الله الرحمان الرحيم

الحمد لله ربّ العالمين والعاقبة للمتقين ولا عدوان إلاّ على الظّلمين واشهد ان لا اله إلاّ الله وحده لا شريك له الملك الحق المبين والشهد ان محمدا عبده ورسوله خاتم النبين وامام المتقين صلى الله عليه وعلى اله واصحابه ومن تبعهم باحسان إلى يوم الدين.

Amma ba'ad! Allah Ta'ala ne apne Rasool Hazrat Muhammad ﷺ ko hidayat aur deen e haq de kar bheja hai taa-ke saare jahan ke liye Rahman, tamaam amal karne waalo'n ke liye namoona o uswa aur saare bando'n ke liye hujjat o daleel saabit ho'n.

Aapke aur is kitab o hikmat ke zariye jo aap par nazil hui har is cheez ko waazeh farma diya, jisme bando'n ki bhalai aur unki deene o dunyawi umoor ki durustagi maqsood thi. Taa-ke unke aqaaed saheeh ho'n aur unke amaal durust ho'n aur wo aala akhlaaq se muttasif ho'n aur buland kirdar se behrawar ho'n.

Chunache Aap ﷺ ne apni ummat ko ek aisee chamakti shariyat par choda hai jiski raat bhi aisee hi raushan hai jaisey iska din. Naa phirega isse magar halaak hone waala.

Is raaste par ummat ke wo log chaley jinho'n ne Allah aur uske Rasool ki tabedaare ikhteyar ki aur wo ummat ke behtareen log Sahaba Ikraam رضي الله عنهم aur taabaeen azzaam hain aur wo log hain jinho'n ne ehsaan o akhlaaq ke saath unki itteba ki. Chunache unho'n ne shariyat e islamiya ko qaaem kiya aur sunnat e muhammadiya par amal paera hue aur apne aqaaed o ibaadaat aur aqhlat o adaab ko isi ke mutabiq dhaalne ki Kitab o Sunnat hish ki aur is par mazbooti se Jamey rahe.

Chunache wo is taur o tareeqe se is jamat ke misdaq hue jiske mutalliq irshad e nabawi hai ke "Meri ummat mein baraabar ek giroh haq par qaaem rahe ga, jisko Allah ki taaeed haasil hogi. Log inka saath chodkar inko koi nuqsan nahi poh'ncha sake'nge, taa-aa'nke Allah Ta'ala ka hukum aan poho'nche aur wo is par qaaem ho'nge".

Aur ham log bihamdillah unhi ke naqsh e qadam par chal rahe hain aur Kitab o Sunnat ke mutabiq hayat o halaat se faiziyaab o hidaayt-yaab ho rahe hain. Ham ye tahaddus bin ne'emah ke taur par keh rahe hain ke har musalman ko isi tarha hona chaahiye.

Aur ham baargah e ilahi mein dast ba dua hain ke wo ham ko aur saare musalmano ko duniya o aakhirat mein qaul e sabt par saabit qadmi aur isteqamat naseeb kare aur hamare liye apni rahmat o nemat ka darwaza khol de. Bila-shubha wo bohot ziyada ataa karne waala hai.

Is mauzoo ki ehmiyat aur logo'n ke is silsila mein mukhtalif ifkaar o nazariyat ke pesh e nazar, jee cahaa ke Ahle Sunnat wal Jamat ke aqeede ko mukhtasar aur ijmail taur par tehreer kar du'n jo ye hai: Allah Ta'ala par imaan, uske farishto'n, uski kitabo'n, uske rasoolo'n aur roz e aakhirat par imaan aur is baat par imaan ke acchi buree taqdeer Allah Ta'ala ki taraf se hai.

Aakhir mein Allah Ta'ala se dua karta hu'n, ke isko apni marziyaat ke mutabiq kare aur apne bando'n ke liye nafa bakhsh banae.

Hamara Aqeeda

Hamara aqeeda: Allah Ta'ala par imaan, uske farishto'n par, uski kitabo'n, uske rasoolo'n, roz e aakhirat aur is baat par imaan ke acchi, buree taqdeer Allah Ta'ala ki taraf se hai.

Chunache hame Allah Ta'ala ki Ruboobiyat par imaan rakhte hain, ke wo parwarish karne waala aur paeda karne waala aur saari cheezo'n ka maalik aur isko chalaane waala hai.

Aur ham iski Uloohiyat par imaan rakhte hain ke wo ma'abood e barhaq hai aur uske alaawa saare ma'abood baatil hain.

Aur ham iske Asmaa o Sifaat par imaan rakhte hain, uske liye Asma ul Husna hain aur A'aali martaba sifaat hain.

Aur ham iski Wahdaaniyat par is taur par imaan rakhte hain ke iska koi shareek nahi. Naa to iski Ruboobiyat mein aur naa iski Uloohiyat mein, aur naahi iske Asmaa o Sifaat mein. Allah Ta'ala ka irshad hai:

Wo Asmaano'n Aur Zameen Ka Parwardigaar Hai Aur Un Sab Ka Jo Un Dono Ke Darmiyan Hai. So Tu Usee Ki Ibaadat Kiya Kar Aur Uski Ibaadat Par Qaaem Reh. Bhala Tu Kisi Ko Uska Ham Sifat Jaanta Hai.[1]

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ
لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا

Allah (wo hai) Ke Uske Siwa Koi Ma'abood Nahi. Wo Zinda Hai, Sabka Sambhaalne Waala Hai, Usey Naa Oongh Aasakti Hai, Naa Neend, Jo Kuch Asmaano'n Aur Zameen Mein Hai Sab Usi Ki Milkiyat Hai. Kaun Aisa Hai Jo Uske Saamne Baghair Uski Ijaazat Ke Sifaarish Kar Sakey. Jo Kuch Makhluqaat Ke Saamne Hai Aur jo Kuch Unke Peechey Hai Wo Sabko Jaanta Hai. Aur Wo (makhluqaat) Uski Malumaat Mein Se Kisi Cheez Ko Bhi Gher Nahi Sakte Siwaa Uske Jitna Wo Khud Chaahe, Uski Kursi Ne Asmano Aur Zameen Ko Samaa Rakha Hai Aur Uspar Unki Nigrani Zaraa Bhi Giraa'n Nahi Aur Alishaan, Azeem ush Shaan Hai.[2]

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ
يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ
إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ
حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

Aur ham imaan rakhte hain ke:

Allah Wohi To Hai Jiske Siwaa Koi Ma'abood Nahi, Posheeda Aur Zahir Ka Jaanne Waala, Wo Badaa Maherbaan, Nihaayat Rahem Karne Waala Hai. Allah Wohi To Hai Jiske Siwa Koi Ma'abood Nahi Wo Baadshah Hai, Paak Hai, Saalim Hai, Aman Dene Waala Hai, Nigrani Karne Waala Hai, Zabardast Hai, Kharabi Ka Durust Karne Waala Hai, Badaa Azmat Waala Hai. Wo Un Logo'n Ke Shirk Se Paak Hai, Wohi Allah to Paeda Karne Waala Hai, Theek Theek Banaane Waala Hai, Soorat Banaane Waala, Uske Acche Acche Naam Hain, Usi Ki Tasbeeh Karti Hai Jo Cheeze'n Bhi Asmaano'n Aur Zameen Mein Hain Aur Wohi Zabardast Hai Hikmat Waala Hai.[3]

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ
الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ هُوَ اللَّهُ
الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

[1] Surah Mariyam: 65

[2] Surah Baqarah: 255

[3] Surah Hashar: 23-24

Aur ham imaan rakhte hain ke asmaano’n aur zameen ki hukumat isi ke liye hai. Jiski daleel zail ki ayaat hain:

وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ.

Wo Jo Chaata Hai, Paeda Kart Deta Hai. Jisko Chaata Hai (aulaad) Maadah Inaayat Karta Hai Aur Jisko Chaata Hai (aulaad) Nareena Inaayat Karta Hai. Ya Unko Nar o Maadah (ki surah mein) Jamaa Bhi Kar Deta Hai. Aur Jisko Chaata Hai Laa-walad Rakhta Hai. Beshak Wo Badaa Ilm Waala Hai, Badaa Qudrat Waala Hai.[4]

Aur ham imaan rakhte hain ke us zaat e paak ke liye ye ausaaf hain:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ.

Kaaenaat Ki Koi Cheez Uske Mushaabeh Nahi Hai Aur Wo Sab Kuch Sunne Waala Aur Dekhne Waala Hai. Asmaano’n Aur Zameen Ke Khazaane Uske Paas Hain. Wo Jisko Chaata Hai Kushaadgi Ke Saath Rozi Deta Hai Aur Jisko Chaata Hai Usko Rozi Tang Karta Hai, Beshak Wo Sab Kuch Jaanta Hai. [5]

Aur hame imaan rakhte hain ke:

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ.

Aur Koi Jandaar Zameen Par Aisa Nahi Ke Allah Ke Zima Uska Rizq Naa Ho Aur Wo Har ek Ke Ziyada Rehne Ki Jagah Aur Kam Rehne Ki Jagah Ko Jaanta Hai. Har Cheez Kitab Mein darj Hai.[6]

Aur Ham Imaan Rakhte Hain Ke:

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ.

Aur Uske Paas Ghaib Ke Kahzane Hain, Unhe’n Bajuz Uske Koi Nahi Jaanta Aur Wohi Jaanta Hai Jo Kuch Nahi Jaanta Aur Wohi Jaanta Hai Jo Kuch Khushki Aur Samandar Mein Hai Aur Koi Pataa Nahi Girta Magar Ye Ke Wo Usey Jaanta Hai Aur Koi Daana Zameen Ki Tarikiyo’n Mein Nahi Padta Aur Naa Koi Tar Aur Khush Cheez Magar (ye sab) Raushan Kitab Mein (maujood) Hain.[7]

Aur ham imaan rakhte hain ke beshak Allah Ta’ala ki ye shaan hai:.

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ.

Beshak Allah Hi Ko Qiyaamat Ki Khabar Hai Aur Wohi Barish Barsaata Hai Aur Wohi Jaanta Hai Ke Rahem Mein Kya Hai Aur Koi Bhi Nahi Jaan Sakta Ke Wo Kal Kya Amal Karega Aur Naa Koi Ye Jaan Sakta Hai Ke Wo Kis Zameen Mein Marega, Beskah Allah Hi Ilm Waala Hai, Khabar Rakhne Waala Hai.[8]

Aur ham imaan rakhte hain ke Allah Ta’ala jo chaahe, jab chaahe, jissey chaahe kalaam farmata hai. Irshad hai:

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا.

Aur Allah Ne Musa Se (khaas taur par) Kalaam Farmaya.[9]

[4] Surah Shura: 49-50

[5] Surah Shura: 11-12

[6] Surah Hud: 6

[7] Surah Anaam: 59

[8] Surah Luqman: 34

[9] Surah Nisa: 164

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ

Aur Jab Musa Hamare Waqt (mauo'od) Par Aagae Aur Unse Unka Parwardigar Ham Kalaam Hua.[10]

وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا

Aur Hamne Unhe'n Toor Ke Daahini Jaanib Se Awaaz Di Aur Hamne Unko Muqarrab Banaaya Raaz Ki Guftagu Ke Liye.[11]

Aur ham is par bhi imaan rakhte hain ke wo zaat aisee hai ke:

لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي.

Agar Samandar Saarey Ke Saarey Raushnaai Ho Jaae'n Mere Parwardigaar Ki Baate'n Likhne Ke Liye To Samandar Khatam Ho Jaaega Aur Mere Parwardigar Ki Baate'n Khatam Naa Ho Sake'ngi.[12]

Mazeed irshad hai:

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Aur Jitney Darakht Zameen Bhar Mein Hain Agar Ye Sab Qalam Ban Jaae'n Aur Us Samandar Ke Alaawa Saat Samandar Aur Ho Jaae'n to Bhi Allah Ke Kalimaat (ki hikayat) Khatam Naa Ho'n. Beshak Allah Badaa Zabardast Hikmat Waala Hai.[13]

Aur ham iska bhi eteqaad rakhte hain ke malumaat ki sacchai aur ahkaam ke motadil hone mein, tarz e bayan ki khoobi o khush usloobi mein Allah Ta'ala ka kalaam sabse kaamil tareen kalaam hai. Allah Ta'ala ka irshad hai:

وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا

Aur Aapke Parwardigaar Ka Ye Kalaam Sidq o Adl Ke Lehaaz Se Kaamil Hai.[14]

Mazeed irshad hai:

وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا.

Aur Kaun Allah Se Badh Kar Baat Mein Saccha Hai.[15]

Aur imaan rakhte hain ke Quran e Kareem bila-shubha Allah Ta'ala ka kalaam hai. Jiske zariye kalaam bar-haq ka irshad hua aur Hazrat Jibraeel par ilqaa farmaya aur wo isey lekar Nabi e Kareem ﷺ par nazil hue.

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ

Aap Keh Deejiye Ke Usey Rooh ul Aqdas Ne Aapke Parwardigar Ke Paas Se Hikmat Ke Muwafiq Utara Hai.[16]

وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ.

Aur Beshak Ye (quran) Parwardigar e Aalam Ka Utaara Hua Hai. Usey Rooh ul Ameen Ne Aapke Qalb Par Utaara Hai. Taa-ke Aap Daraane Waalo'n Mein Se Ho'n. Saaf Arabi Zuban Hai.[17]

Aur ham imaan rakhte hain ke Allah Ta'ala apni zaat o sifaat ke zariye apne bando'n ke ahwaal par bohot ziyada mutalle'e hai. Iski daleel Allah Ta'ala ka irshad e giraami hai:

---

10 Surah Araaf: 143
11 Surah Mariyam: 52
12 Surah Kahaf: 109
13 Surah Luqman: 27
14 Surah Anaam: 115
15 Surah Nisa: 87
16 Surah Nahal: 102
17 Surah Sha'ara: 192-195

وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ.

Wo Aali Shaan Hai Aur Azeem ush Shaan Hai.[18]

Mazeed irshad hai:

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ.

Aur Wo Apne Bando’n Ke Oopar Ghalib Hai Aur Wo Sahib e Hikmat Hai, Badaa Baa-khabar Hai.[19]

Aur ham iska eteqaad rakhte hain ke Allah Ta’ala ne zameen aur asmaano’n ko 6 dino’n mein paeda kiya hai. Irshad hai:

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ.

Allah Ta’ala Ne Asmaano’n Aur Zameen Ko 6 Dino’n Mein Paeda Kiya Hai, Phir Arsh e Baree’n Par Mustawi Hua. (har) Kaam Ki Tadbeer (wohi) Karta Hai.[20]

Aur Uska arsh par mustawi hona iska apni zaat ke saath ek khaas qism ka buland aur mustawee hona hai, jo iski jalaalat, qadar o azmat ke munaasib hai. Jiski kaifiyat o haalat Allah jalle shaanahu ke siwa koi nahi jaanta.

Aur ham is par imaan rakhte hain ke Allah Ta’ala arsh e baree’n par hotey hue apne bando’n ke ehwaal se waaqif hai. Unki baato’n ko sunta aur unke amaal ko dekhta aur unke muamilaat ko chalaata hai. Faqeer ko rizq deta hai, toote hue ko jodta hai, jisko chaahta hai baadshaahat deta hai. Jissey chaahta hai baadshaahat cheen leta hai. Jisko chaahta hai izzat deta hai, jisko chaahta hai zillat deta hai. Isi zaat e paak ke hath mein saari bhalaai ki cheeze’n hain aur beshak wo har cheez par qaadir hai.

Jis zaat e paak ki aisee shaan o sifaat ho’n wo waqai apni makhlooq ke saath har lamha hai, agar che wo haqeeqi taur par unke oopar arsh par mustawi hai.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ.

Kaaenaat Ki Koi Cheez Iske Mushaabeh Nahi Hai Aur Wo Sab Kuch Sunne Waala, Dekhne Waala Hai.[21]

Aur ham aisa eteqaad nahi rakhte jiske firqa hulooliya aur jehmiya ke log qaael hain, ke Allah Ta’ala apni makhluqaat ke saath zameen mein maujood hai aur ham aise aqeede rakhne waale ko kafir ya gumrah samajhte hain, kyou’nke usne Allah Ta’ala ko naa-munaasib aur buree sifaat se muttasif kiya hai.

Balke ham iska eteqaad rakhte hain, jiski Rasool Allah ﷺ ne hamko khabar di hai ke Allah Ta’ala har raat asmaan duniya par nuzool farmata hai. Jab raat ka aakhri ek tihaai hissa baaqi reh jaata hai to ye farmata hai ke “kya koi dua karne waala hai, jiski dua main qubool karu’n, kya koi sawal karne waala hai, jisko main du’n? kya koi astaghfar karne waala hai, jiski maghfirat karun?’

Aur ham iska eteqaad rakhte hain ke Allah Ta’ala qiyaamat ke roz bando’n ke darmiyan faisla karne ke liye tashreef laae’nge.

كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّىٰ لَهُ الذِّكْرَىٰ.

Ye Baat Hargiz Nahi (ke azaab naa hoga) Jis Roz Zameen Ko Tod-tod Kar Rezah Rezah Kar Diya Jaaega Aur Aapka Parwardigar Aur Farishte Aae’nge Aur Jahannam Ko Is Roz Laaya Jaaega. Us Roz Insan Ko Samajh Aaegi Aur Samajh Aaney Ka Mauqa Kaha’n Raha.[22]

[18] Surah Baqarah: 255

[19] Surah Anaam: 18

[20] Surah Yunus: 3

[21] Surah Shoora: 11

[22] Al Fajr: 21-23

Aur hamara emain hai ke Allah Ta'ala فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيْدُ (Jo chaahe kar guzarne waala) hai. [23]

Aur hame ye eteqaad rakhte hain ke Allah Ta'ala ke iraada ki 2 qisam hai. Ek "iraada kuvni:, jiska hona to zaroori o laazmi hai. Lekin iska Allah Ta'ala ke nazdeek pasandeeda hona zaroori nahi hai. Aur yehi mashiyyat e ilaahi ke ma'ane hain. Iski misaal Allah Ta'ala ka ye irshad hai:

Aur Agar Allah Ki Mashiyyat Hi Hoti To Wo Aapas Mein Khoonrezi Naa Karte. Lekin Allah Wohi Karta Hai Jo Iraada Karleta Hai.[24]

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوْا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيْدُ.

Jab Ke Allah Hi Ko Tumhara Gumrah Karna Manzoor Ho, Wohi Tumhara (Maalik o) Parwardigar Hai.[25]

إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيْدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ.

Iraada ki doosri qism "iraada sharaiyya" hai. Jiske ma'ane o muraad ka waaqe hona zaroori nahi. Lekin iska Allah Ta'ala ke yaha'n pasandeda hona zaroori hai. Iski misaal Allah Ta'ala ka ye irshad hai:

Aur Allah Ko Manzoor Hai Ke Tumahri Tauba Qubool Farmae.[26]

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ.

Aur ham is par bhi yaqeen rakhte hain ke Allah Ta'ala ki kuvni aur sharai mashiyat o murad iski hikmat ke taabe hai. Chunache jis cheez ko mashiyat e ilaahi ne hona chaaha aur amal bhi kiya to ye sab cheeze'n ek hikmat ke tahat wujood mein aai hain. Chaahe, is hikmat ko hamari aqal o faham samajh saki ho yaa naa samajah saki ho. Irshad hai:

Kya Allah Sab Haakimo'n Se Badhkar Haakim Nahi?[27]

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِيْنَ.

Jo Qaum Yaqeen (o imaan) Rakhti Ho, Uske Nazdeek Allah Se Behtar Faisla Kiska Ho Sakta Hai.[28]

وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوْقِنُوْنَ.

Aur ham ye eteqaad rakhte hain ke Allah Ta'ala apne Auliya se mohabbat farmata hai aur wo log bhi isse mohabbat o aqeedat rakhte hain.

Aap Keh Deejiye Agar Tum Allah Se Mohabbat Rakhte Ho To Meri Paerwee Karo. Allah Tumse Mohabbat Karne Lage Ga.[29]

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللَّهَ فَاتَّبِعُوْنِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ.

Allah Anqareeb Aisey Logo'n Ko (wujood mein) Le Aaega Jinhe'n Wo Chaata Hoga Aur Wo Usey Chaahte Ho'nge.[30]

فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّوْنَهُ.

Aur Allah Sabar Karne Waalo'n Se Mohabbat Farmata Hai.[31]

وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِيْنَ.

---

[23] Surah Al Burooj: 16
[24] Surah Baqarah: 253
[25] Surah Hud: 34
[26] Surah Nisa: 27
[27] Surah Teen: 8
[28] Surah Maeda: 50
[29] Surah Aale Imran: 31
[30] Surah Maeda: 54
[31] Surah Aale Imran: 146

Aur Insaaf Ka Khayal Rakho Beshak Allah Insaaf Karne Waalo'n Ko Pasand Karta Hai.[32]

وَأَقْسِطُوْا إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِيْنَ.

Aur Acchey Kaam Karte Raho Yaqeenan Allah Acche Kaam Karne Waalo'n Ko Pasand Karta Hai.[33]

وَأَحْسِنُوْا إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ.

Aur ham eteqaad rakhte hain ke Allah Ta'ala in amaal o aqwaal ko karne se jisko usne mashroo farmaya hai raazi hote hain aur jin se mana farmaya hai isko naapasand karte hain:

Agar Tum Kufr Karogey To Allah Tumhara Haajatmand Nahi Aur Naa wo Apne Bando'n Ke Liye Kufr Pasand Karta Hai Aur Agar Tum Shukar Karogey To Wo Usey Tumhare Liye Pasand Karta Hai.[34]

إِنْ تَكْفُرُوْا فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوْا يَرْضَهُ لَكُمْ.

Lekin Allah Ne Unke Jaaney Ko Pasand HI Naa Kiya, Isi Liye Unhe'n Jamaa Rehne Diya Aur Keh Diya Gaya Ke Baithne Waalo'n Ke Saath Baithe Raho.[35]

وَلٰكِنْ كَرِهَ اللّٰهُ انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيْلَ اقْعُدُوْا مَعَ الْقَاعِدِيْنَ.

Aur ham is par imaan rakhte hain ke Allah Ta'ala imaan laane waalo'n aur amal e saaleh karne waalo'n se raazi aur khush hotey hain:

Allah Unsey Khush Rahega Aur Wo Allah Se Khush Rahe'nge. Ye Uske Liye Hai Jo Apne Parwardigar Se Darta Hai.[36]

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا عَنْهُ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ.

Aur ham imaan rakhte hain ke Allah Ta'ala kuffar aur unke alaawa jo log bhi ghazab o ghussa ke mustahiq hain unse ghazabnaak aur naraaz hote hain. Irshad hai:

Jo Allah Ke Saath Burey Burey Gumaan Rakhte Hain Un Par Bura Waqt Aane Waala Hai Aur Allah Un Par Ghazabnaak Hoga.[37]

الظَّانِّيْنَ بِاللّٰهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ.

Lekin Jiska Seena Kufr Hi Se Khul Jaae to Aisey Logo'n Par Allah Ka Ghazab Hoga Aur Unke Liye Dardnaak Azaab Hoga.[38]

شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللّٰهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ.

Aur ham iska eteqaad rakhte hain ke Allah Ta'ala ke liye aisa "wajah" hai jo-ke azmat o ehsaan se muttasif hai.

Aur Sirf Aapke Parwardigar Ki Zaat Hi Jo Azmat o Ehsaan Waali Hai Baaqi Reh Jaane Waali Hai.[39]

وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ.

Aur ham Allah Ta'ala ke liye aisey hath bhi maantey hain jo-ke karam aur azmat waale hain.

Allah Ke Dono Hath Khoob Khuley Hue Hain Wo Jis Tarha Chaata Hai Kharch Karta Hai.[40]

بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوْطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ.

---

[32] Surah Hujarat: 09
[33] Surah Baqarah: 195
[34] Surah Zumar: 07
[35] Surah Tauba: 46
[36] Surah Baniyyanah: 8
[37] Surah Al Fatha: 06
[38] Surah Nahal: 106
[39] Surah Rahman: 27
[40] Surah Maeda: 64

Aur Un Logo’n Ne Allah Ki Azmat Na Ki Jaisee Azmat Karna Chahiye Thi Aur Haal Ye Hai Ke Saari Zameen Usi Ki Mutthi Mein Hai Lapetey Ho’nge wo Un Logo’n Ke Shirk Se Paak Aur Bartar Hai.[41]

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ.

Aur ham Allah Ta’ala ke liye haqeeqi taur par 2 aankho’n ke qaael hain, jiski daleel Allah Ta’ala ka ye irshad e giraami hai:

Aur Tum Kashti Hamaari Nigraani Mein Aur Hamare Hukum Se Taiyaar Karo.[42]

وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا.

Nez Rasool Allah ﷺ ka ye irshad: Iske warey noor ka ek pardah hai, agar isko hataa de to iske cehre ki kirno’n se taa-had e nigah saari makhlooqaat jal kar khaak ho jaae.

Ahle Sunnat ka is par ittefaaq hai ke iski aankhe’n 2 hain.

Jiski taaeed Nabi e Kareem ﷺ ka ye irshad jo dajjal ke mutalliq hai, karta hai: Wo beshak ek chashm hai, aur tumhara Rabb ek chashm nahi.

Aur ham imaan rakhte hain ke Allah Ta’ala ki ye shan hai:

Asey Nigahe’n Nahi Gher Sakte’n Aur Wo Nigaho’n Ko Gherey Hue Hai Aur Wo Badaa Bareek Bee’n Badaa Baa-khabar Hai.[43]

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ.

Aur hamara imaan hai ke momineen Allah Ta’ala ko qiyaamat ke din apni aankho’n se dekhe’nge:

Aur Kitney Hi Cehre Us Roz Basshash Ho’nge Aur Apne Parwardigar Ki Taraf Dekh Rahe Ho’nge.[44]

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ.

Aur ham imaan rakhte hain ke bila-shubha Allah Ta’ala ki aala o akmal sifaat ki wajah se kaaenaat ki koi bhi cheez iski misl nahi.

Kaaenaat Ki Koi Cheez Uske Misl Nahi Aur Wohi (har baat ka) Sunne Waala (har cheez ka) Dekhne Waala Hai.[45]

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ.

Aur ham iska eteqaad rakhte hain ke wo beshak apne kamaal e hayat aur qaiyyumiyat ki wajah se ye shaan rakhta hai:

Naa Usey Oongh Aa Sakti Hai Naa Neend.[46]

لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ.

Aur ham eteqaad rakhte hain ke Allah Ta’ala apne kamaal adl o insaaf ki wajah se kisi par zulm nahi karta aur wo apne bando’n ke amaal o ahwaal se ek pal bhi ghaafil nahi. Kyou’nke wo uski poori nigrani o ilm o ahaata mein hain.

Aur ham imaan rakhte hain ke Allah Ta’ala ke kamaal ilm o qudrat ki wajah se asmaano’n aur zameen ki koi cheez isey aajiz nahi kar sakti.

---

[41] Surah Zumar: 67
[42] Surah Hud: 37
[43] Surah Anaam: 103
[44] Surah Qiyamah: 22-23
[45] Surah Shoora: 11
[46] Surah Baqarah: 255

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ.

Wo To Bas Jab Kisi Cheez Ke Paeda Karne Ka Iraada Karta Hai To Usko Keh Deta Hai Ke Hoja Aur Wo Ho Jaati Hai.[47]

Aur uske kamaal taaqat o quwwat ki wajah se naa to isko thakaan hoti hai aur naa ma'azoori o aajezee. Irshad hai:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ.

Aur Hamne Asmaano'n Aur Zameen Ko Aur Jo Kuch Unke Darmiyan Hai Sabko 6 Dino'n Mein Paeda Kar Diya Aur Hamko Thakaan Ne Chuaa Tak Nahi.[48]

Aur ham in tamaam asmaa e husna aur aala sifaat par jin ko Allah Ta'ala ne khud apne liye zikar farmaya hai yaa wo Rasool Allah ﷺ se saabit hain imaan rakhte hain. Lekin ham isey tamseel aur takaiyyif se mubarra maantey hain aur tamseel ye hai ke Allah Ta'ala ki sifaat ko bia'aina makhlooq ki sifaat ki tarha kaha jae aur takaiyyif ye ke ye kaha jaae ke Allah Ta'ala ki sifaat aisee aisee hain.

Aur ham har is cheez ke inkaar o nafee par imaan rakhte hain, jiki Allah Ta'ala ne apni zaat e paak se nafee ki hai. Ya Rasool Allah ﷺ ne is sey munazzah farmaya hai. Kyou'nke ye nafee iske zid ke kamaal ko mukhtada hai.

Aur ham har is cheez se khamoshi ikhteyar karte hain jisse Allah aur uske Rasool ne sukoot ikhteyar kiya hai.

Aur ham yaqeen rakhte hain ke is raaste par chalna ek laazmi fareeza hai, kyou'nke jin cheezo'n ko Allah Ta'ala ne bazaat e khud apne liye saabit kiya hai, yaa apni zaat se unki nafee ki hai, ye aisee baat aur haqeeqat hai jisko Allah Ta'ala ne khud apne mutalliq waazeh kiya hai aur wo aisee zaat e paak hai jo apne mutalliq sabse ziyada jaanne waali hai aur sabse ziyaada raast-go aur behtareen kalaam karne waali hai. Aur bande iski zaat ka idraak o ehaata nahi kar sakte.

Aur jo cheeze'n Allah Ta'ala ke liye Rasool Allah ﷺ se saabit hain, yaa Aapne iski nafee farmai hai to wo aisee khabar hai jiski ittela Aap ﷺ ne Allah Ta'ala hi ki jaanib se di hai. Aap apne Rabko sabse ziyada jaanney waale hain. Aur makhlooq ko sabse ziyaada naseehat karne waale aur sabse ziyada sacche aur sabse ziyda fusaahat o balaaghat waale hain. Aur Allah Ta'ala aur uske Rasool ﷺ ka kalaam ilm o sidq aur wazaahat ke etebaar se kaamil tareen hai. Pas iske qaabil e qubool hone mein koi uzar aur uske qubool karne mein koi taraddud nahi hona chaahiye.

[47] Surah Yaseen: 82

[48] Surah Qaaf: 38

Fasal: Allah Ke Asmaao Sifaat Par Imaan Laana

Hamne jo kuch Allah Ta'ala ke sifaat ke mutalliq ijmaali ya tafseeli, isbaat ya nafee ke taur par zikar kiya hai isko Kitab o Sunnat ki raushni mein pesh kiya hai aur ulamae salaf o aimma hidaayat ka yehi maslak raha hai.

Aur ham Kitab o Sunnat ke nusoos ko is silsila mein iske zahiri ma'ane par rakhte hue Allah Ta'ala ke shayan e shaan munaasib haqeeqi ma'ane par mahmool karte hain aur mohrifeen ke maslak se eraaz karte hain, jisko Allah aur Rasool ke maqsad o muraad ke khilaf unho'n ne ikhteyar kiya hai. Isi tarha ham ma'ataleen ke is nukhta e nazar ko nazar andaaz karte hain jo-ke Allah aur uske Rasool ke maqsad o muraad ke khilaf unho'n ne ikhteyar kiya hai aur ham isi tarha ghuloo karne waalo'n ki raae se bara-at zahir karte hain ajo iski sifaat ki kaifiyat bayan karte hain yaa inko kisi cheez se mushaabah qaraar dete hain.

Aur ham kaamil yaqeen ke saath jaantey hain ke jo kuch Allah Ta'ala ki kitab aur uske Nabi ﷺ ki sunnat mein waarid hua hai wohi haq hai. Isme koi ta'aruz yaa tanaaquz nahi. Iski daleel Allah Ta'ala ka ye irshad e giraami hai:

أَفَلَا يَتَدَبَّرُوْنَ الْقُرْاٰنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ لَوَجَدُوْا فِيْهِ اخْتِلَافًا كَثِيْرًا.

To Kya Ye Log Quran Mein Ghaur o Fikr Nahi Karte. Agar Ye (kalaam) Allah Ke Siwa Kisi Aur Ki Taraf Se Hota to Ye Uske Andar Badaa Ikhtelaf Paatey.[49]

Kyou'nke khabro'n mein baahami takrao se ek doosre ki takzeeb ho jaati hai aur ye cheez Allah Ta'ala aur uske Rasool ﷺ ki di hui khabro'n mein muhaal o naa-mumkin hai.

Kitabullah aur Rasool Allah ﷺ ki ahadees ke darmiyan agar koi shakhs ta'aruz ya takraao ka qaael hai to iski badd-neeyati aur fasaad e qalb ki wajah se hai. Isko Allah Ta'ala se tauba o isteghfar karna chaahiye aur apne is gumrah nazariya se rujoo karna chaahiye.

Jisko Kitabullah yaa Sunnat e Rasool Allah ﷺ mein ta'aruz ya takraao ka wahem o shubha hota hai to ye iski kotaah fehmi o kam ilmi aur aqal o tadabbur mein kami ki wajah se hua hai. Isko ilm mein mehnat o tadabbur aur ta'amaq karna chaahiye, taa-ke haq is par waazeh ho jaae. Warna isko ahle ilm ki taraf rujoo karna chaahiye aur apne is tohamat se baaz aajaana chaahiye aur wohi baat kehni chaahiye jisko rasikheen fil-ilm kehte aae hain.

اٰمَنَّا بِهٖ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا.

Ham To Us Par Imaan Le Aae Wo Sab Hi Hamare Parwardigaar Ki Taraf Se Hai.[50]

Aur ispar poora yaqeen rakhna chaahiye ke Kitab o Sunnat mein koi ta'aruz ya takraao nahi hai aur naa hi isme koi ikhtelaf paaya jaata hai.

[49] Surah Nisa: 82

[50] Surah Aale Imran: 07

Fasal: Allah Ke Farishto’n Par Imaan Laana

Aur ham Allah Ta’ala ke farishto’n par imaan rakhte hain, jinki sifat ye hai:

عِبَادٌ مُّكْرَمُوْنَ لَا يَسْبِقُوْنَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُوْنَ.

Wo Aisey Bande Hain, Jinhe’n Izzat Dee Gai Hai. Uske Huzoor Badh Kar Nahi Boltey Aur Bas Usi Ke Hukum Par Amal Karte Hain.[51]

Allah Ta’ala ne inko paeda farmaya hai aur wo uski ibaadat o ataa-at mein poori tarha masroof hain.

لَا يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُوْنَ يُسَبِّحُوْنَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُوْنَ.

Wo Naa To Apne Aapko Badaa Samajh Kar Uski Bandagi Se Sartaabi Karte Hain Aur Naa Malool Hotey Hain. Bas Shab o Roz Uski Tasbeeh Karte Rehtey Hain, Dam Nahi Lete.[52]

Allah Ta’ala ne inko hamari nazro’n se ojhal kar rakha hai, is liye ham unhe’n dekh nahi sakte. Baaz martaba Allah Ta’ala ne apne baaz bando’n ko inka mushahedah karaaya hai. Chunache Rasool Allah ﷺ ne Hazrat Jibraeel عليه الصلوة والسلام ko unki asli shakal o soorat mein dekha hai, ke apne 600 paro’n se poori fizaa mein chaae hue the.

Isi tarha Jibraeel عليه الصلوة والسلام Hazrat Mariyam عليها السلام ke saamne ek aam insan ki shakal mein namudar hue aur aapas mein ek doosre se baat cheet bhi hui.

Isi tarha ek dafa’a Aap ﷺ ki khidmat mein ek aisey shakhs ki shakal mein hazir hue jiske kapde intehaai safed aur sarke baal ghair mamuli siyah the. Inpar safar ke asaar nazar naa aatey the. Wo apne ghutney Nabi ﷺ ke ghutno’n ke saath tek kar aur apni raano’n par hath rakh kar baith gae aur Nabi e Kareem ﷺ se ham kalaam hue. Aap bhi jawabaat dete rahe, baad mein aapne apne Sahaba Ikraam رضي الله عنهم se farmaya ke ye Jibraeel عليه الصلوة والسلام the, tumko hamara deen sikhaane aae the.

Aur hamara imaan hai ke farishto’n ko kuch makhsoos kaamo’n ke liye mukallaf kiya gaya hai.

Ambiya aur Rasoolo’n aur deegar bargazeeda bando’n ka Allah Ta’ala se jo talluq hai.

- Hazrat Jibraeel عليه الصلوة والسلام isme waasta hue hain aur asmaani sifaarat ko bando’n tak bilaa kam o kaast poh’nchaane ka azeem al martabat fareeza anjaam dete rahe hain.
- Hazrat Mikaeel عليه الصلوة والسلام ke zimma barish aur rozi poh’nchaane ka kaam hai.
- Hazrat Israfeel عليه الصلوة والسلام qiyaamat ke din soor phoo’nkne ke liye muqarrar hain.
- Hazrat Izraeel عليه الصلوة والسلام maut ke farishtey hain, yaane rooh qabz karne ka kaam unke supurd hai.
- Inme pahaad ke nigraa’n farishte hain, jiska nazam unke supurd hai.
- Isi tarha Farishta Dozakh Maalik hain, jo Jahannam ke darogha hain.
- Isi tarha kuch farishtey maa ke pet mein bacche ki hifaazat aur dekh rekh ke liye muqarrar hain aur kuch doosre farishte jo apni apni duty par har raat o din insaano ki aur unke amaal ki hifaazat o nigrani ke liye muqarrar hain.

Balke har shakhs ke liye 2 farishte muqarrar hain. Chuancey irshad e Baari Ta’ala hai:

عَنِ الْيَمِيْنِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيْدٌ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيْبٌ عَتِيْدٌ.

Daahiney Aur Baae’n Baithne Waale Giraft Mein Laatey Rehte Hain. Wo Koi Lafz Mu’n Se Nahi Nikaalne Paata

[51] Surah Ambiya: 26-27

[52] Surah Ambiya: 19-20

Magar Ye Ke Uske Paas Hi Ek Taak Mein Lagaa Rehne Waala Taiyaar Hai.[53]

Aur kuch farishtey (jin ko ham munkar nakeer kehte hain) jab insan marjata hai aur isey iski aakhri araamgah (yaane qabar mein) poh'ncha diya jaata hai to isse zail ke 3 sawaal karte hain:

1. Tera Rabb Kaun Hai? 2. Tera Deen Kya Hai? 3. Tere Nabi Kaun Hain?

To in sawalaat ke jawabaat wohi de skta hai, jiska zikar is ayat mein hai:

Allah Imaan Waalo'n Ko Uski Paaki Baat (ki barkat) Se Mazboot Rakhta Hai Dunyawi Zindagi Mein (bhi) Aur Aakhirat Mein (bhi) Aur Zaalimo'n Ko Bhulaae Rakhta Hai Aur Allah Jo Chaata Hai Karta Hai.[54]

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ.

Aur kuch farishtey ahle Jannat ki khidmat ke liye muqarrar hain:

Aur Farishtey Har Taraf Se Unke Isteqbal Ke Liye Aae'nge Aur Unse Kahe'nge Ke Tum Par Salaamati Hai. Tumne Duniya Mein Jis Tarha Sabar Se Kaam Liya Uski Badaulat Aaj Tum Iske Mustahiq Hue Ho. Pas Kya Hi Khoob Hai Aakhirat Ka Ghar.[55]

وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ.

Nabi e Kareem ﷺ ka irshad hai ke Bait Ul Ma'amoor asmaan par hai. Waha'n rozaana 70,000 farishtey dakhil hotey hain yaa namaz padhte hain. Phir dobaarah unki baari kabhi nahi aati.

[53] Surah Qaaf: 17-18
[54] Surah Ibrahim: 27
[55] Surah Ra'ad: 23-24

Fasal: Allah Ki Kitaabo'n Par Imaan Laana

Aur ham imaan rakhte hain ke Allah Ta'ala ne apne rasoolo'n par kuch kitabe'n nazil farmai hain, taa-ke saare jaha'n ke liye hujjat aur amal karne waalo'n ke liye dastoor e hayat saabit ho'n aur isse naseehat o hikmat ki taaleem aur tazkiya o islaah ka kaam karte rahe'n.

Aur hamara is par bhi eteqaad hai ke Allah Ta'ala ne har rasool ke saath ek kitab bhi nazil farmai hai. Iski daleel ye irshad e Baari Ta'ala hai:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيْزَانَ لِيَقُوْمَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ.

Hamne Rasoolo'n Ko Saaf Saaf Nishaniyo'n Aur Hidayaat Ke Saath Bheja Hai Aur Unke Saath Kitab Aur Mizaan Naazil Ki Taa-ke Log Insaaf Par Qaaem Ho'n.[56]

Aur ham zail ki kitaabo'n se waqifiyat rakhte hain:

1. Tauraat: Jisko Allah Ta'ala ne Hazrat Musa عليه السلام par nazil farmaya aur wo Bani Israel ki azeem tareen kitab hai.

Irshad e Baari Ta'ala hai:

فِيْهَا هُدًى وَنُوْرٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّوْنَ الَّذِيْنَ أَسْلَمُوْا لِلَّذِيْنَ هَادُوْا وَالرَّبَّانِيُّوْنَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوْا مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ وَكَانُوْا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ.

Jis Mein Hidaayat Aur Raushni Thee, Saarey Nabi Jo Muslim They Usike Mutaabiq Un Yahoodi Ban Jaane Waalo'n Ke Muamilaat Ka Faisla Karte They Aur Usi Tarha Rabbani Aur Ahbaar Bhi (Us par faisla ka daromadaar rakhte the) Kyou'nke Unhe'n Kitabullah Ki Hifaazat Ka Zimmedaar Banaaya Gaya Tha Aur Wo Uspar Gawah They.[57]

2. Injeel: Jisko Allah Ta'ala ne Hazrat Isa عليه السلام par naazil farmaya hai wo Taurait ki tasdeeq o takmeel karne waali hai.

Irshad hai:

وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيْلَ فِيْهِ هُدًى وَنُوْرٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِيْنَ.

Aur Hamne Usko Injeel Ataa Ki Jisme Rehnumaai Aur Raushnee Thee Aur Wo Bhi Taurait Mein Se Jo Kuch Us Waqt Maujood Tha Uski Tasdeeq Karne Waali Thi Aur Khuda-taras Logo'n Ke Liye Saraasar Hidaayat Aur Naseehat Thee.[58]

وَلِأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِيْ حُرِّمَ عَلَيْكُمْ.

Aur Taa-ke Tumharey Liye Baaz Un Cheezo'n Ko Halaal Kardu'n Jo tum Par Haraam Kardi Gai Hain.[59]

3. Zaboor: Jo Hazrat Dawood عليه السلام par naazil hui.
4. Hazrat Ibrahim عليه السلام aur Hazrat Musa عليه السلام par naazil shuda saheefey.
5. Quran e Kareem: Jisko Allah Ta'ala ne apne aakhri Nabi Hazrat Muhammad ﷺ par nazil farmaya hai.

Irshad e Baari Ta'ala hai:

[56] Surah Hadeed: 25
[57] Surah Maeda: 44
[58] Surah Maedah: 46
[59] Surah Aale Imran: 50

هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

Jo Insaano Ke Liye Saraasar Hidaayat Hai Aur Aisee Waazeh Talimaat Par Mushtamil Hai Jo Raah e Raast Dikhaane Waali Hai.[60]

Jiski sifat Allah Ta'ala ke hasb e irshaad ye hai:

بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ.

Jo Saabeqa Kitaabo'n Ki Tasdeeq Karne Waali Hai Aur Unke Mazameen Par Nigehbaan Hai.[61]

Chunache Allah Ta'ala ne iske zariye saabeqa saari kitabo'n ko mansookh farmadiya aur tehreef o tabdeel karne waalo'n ke makr o fareb aur chaalo'n se hifaazat ka khud zimma le liya hai.

Irshad hai:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ.

Rahaa Ye Zikar, To Usko Hamey Naazil Kiya Hai Aur Ham Khud Iske Nigehbaan Hain.[62]

Aur is taur par taa-qiyaamat saari ummat ke liye ek daleel aur hujjat ban kar baaqi o mehfooz rahega.

Iske alaawa doosri asmaani kitabe'n ek aarzi aur mehdood muddat tak ke liye naazil hui thee'n aur uske baad aaney waali asmaani kitabo'n ke nuzool se mansookh ho gaee'n aur unho'n ne isme jo tehreef o tabdeel hui thee'n iski nishandahi ki kyou'nke wo kitabe'n masoom o mehfooz nahi ki gai thee'n. Jiski wajah se tehreef aur ziyaadati o kamee ki shikar huee'n.

Irshad e Baari hai:

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ.

Jo Log Yahoodi Ban Gae Hain Un Mein Kuch Log Hain Jo Alfaaz Ko Unke Mahel Se Pher Dete Hain.[63]

فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَٰذَا مِنْ عِندِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا يَكْسِبُونَ.

Pas Halaakat Aur Tabaahi Hai Un Logo'n Ke Liye Jo Apne Hatho'n Se Shara'a Ka Noshta Likhte Hain, Phir Logo'n Se Kehte Hain Ke Ye Allah Ke Paas Se Aaya Hua Hai. Taa-ke Uske Muaweze Mein Thoda Faaeda Haasil Kar Le'n. Unke Hatho'n Ka Ye Likha Bhi Unke Liye Tabaahi Ka Samaan Hai Aur Unki Ye Kamaai Bhi Unke Liye Maujab e Halaakat Hai.[64]

قُلْ مَنْ أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا.

Unsey Poochiye, Phir Wo Kitab Jisey Musa Laae They, Jo Tamaam Insaano Ke Liye Raushni Aur Hidaayat Thi, Jisey Tum Paarah Paarah Kiye Rakhte Ho, Kuch Dikhate Ho Aur Bohot Kuch Chupaate Ho.[65]

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ مَا كَانَ

Un Mein Kuch Log Aisey Hain Jo Kitab Padhte Hue Is Tarha Zaban Ka Ulat Pher Karte Hain Ke Tum Samjho Ke Jo Kuch Wo Padh Rahe Hain Wo Kitab Hi Ki Ibaarat Hai. Halaa'nke Wo Kitab Ki Ibaarat Nahi Hoti Aur Wo Kehte Hain Ke Jo Kuch Ham Padhte Hain Khuda Ki Taraf Se Hai, Halaa'nke Wo Khuda Ki Taraf Se Nahi Hota. Wo Jaan Boojh Kar Jhoot Baat Allah Ki Taraf Mansoob Kar

[60] Surah Baqarah: 185
[61] Surah Maeda: 48
[62] Surah Hijr: 09
[63] Surah Nisa: 46
[64] Surah Baqarah: 79
[65] Surah Al Anam: 91

لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِي مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ.

Rahe Hain. Kisi Insan Ka Ye Kaam Nahi Hai Ke Allah To Usko Kitab Aur Hukum Aur Nabuwwat Ataa Farame Aur Wo Logo'n Se Kahe Ke Allah Ke Bajaae Tum Mere Bande Ban Jaao.[66]

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُوْلُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُوْنَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُوْ عَنْ كَثِيْرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللّٰهِ نُوْرٌ وَ كِتَابٌ مُبِيْنٌ يَهْدِيْ بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّوْرِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيْهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِيْنَ قَالُوْا إِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَسِيْحُ ابْنُ مَرْيَمَ.

Aye Ahle Kitab! Hamara Rasool Tumhare Paas Aagaya Hai Jo Kitab e Ilaahi Ki Bohot Si Un Baato'n Ko Tumhare saamne Khol Raha Hai Jin Par Tum Parda Daala Karte The. Yaqeenan Kufr Kiya Un Logo'n Ne Jinho'n Ne Kaha Ke Maseeh Ibne Mairya Hi Khuda Hain.[67]

[66] Surah Aale Imran: 78-79

[67] Surah Maeda: 15-17

Fasal: Allah Ke Rasoolo’n Par Imaan Laana

Aur Ham Imaan Rakhte Hain Ke Allah Ta’ala saare insaano aur qaumo’n mein Ambiya Aur Rasool Bheje Hain.

Irshad Hai:

Ye Saarey Rasool Khushkhabri Dene Waale Aur Daraane Waale Banaakar Bheje Gae They, Taa-ke Unko Maboos Kar Dene Ke Baad Logo’n Ke Paas Allah Ke Muqable Mein Koi Hujjat Naa Rahe Aur Allah Behrehaal Ghaalib Rehne Waala Aur Hakeem o Daana Hai.[68]

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا.

Aur ham eteqaad rakhte hain ke Hazrat Nuh عليه السلام sabse pehle Rasool hain aur Hazrat Muhammad ﷺ Khaatim ul Ambiyaa wal Mursaleen hain.

Hamne Aapki Taraf Usi Tarha Wahee Bheji Hai Jis Tarha Nuh Aur Unke Baad Ke Paeghambaro’n Ki Taraf Bheji Thi.[69]

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ.

Aye Logo’n! Muhammad Tumahrey Mardo’n Mein Se Kisi Ke Baap Nahi Hain, Magar Wo Allah Ke Rasool Aur Khaatim un Nabiyyeen Hain.[70]

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَٰكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ.

Aur Jamat e Ambiya aur Rasoolo’n mein sabse afzal Hazrat Muhammad ﷺ hain. Iske baad Hazrat Ibrahim عليه السلام, phir Musa عليه السلام, phir Hazrat Nuh عليه السلام iske baad Hazrat Isa عليه السلام hain.

Aur (aye Nabi!) Yaad Rakhiye Us Ahed o Paemaan Ko Jo Hamne Sab Paeghambaro’n Se Liya Hai. Aap Se Bhi Aur Nuh Aur Ibrahim Aur Musa Aur Isa Ibne Mariyam Se Bhi. Sabse Ham Pukhta Ahed Le Chuke Hain.[71]

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا.

Aur ham eteqaad rakhte hain ke Hazrat Muhammad ﷺ ki laai hui shariyat saabeqa saare rasoolo’n ki shariyato’n ki khoobiyo’n ki jaame aur sab par mushtamil hai, iski daleel Allah Ta’ala ka ye irshad hai:

Usne Tumahrey Liye Deen Ka Wohi Tareeqa Muqarrar Kiya Hai, Jiska Hukum Usne Nuh Ko Diya Tha Aur Jise (aye Muhammad!) Ab Aapki Taraf Hamne Wahee Ke Zariye Bheja Hai Aur Jiski Hidaayat Ham Ibrahim Aur Musa Aur Isa Ko De Chuke Hain, Us Taakeed Ke Saath Ke Is Deen Ko Qaaem Karo Aur Usme Mutafarriq Naa Ho Jaao.[72]

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ.

Aur ham imaan rakhte hain ke saare Ambiya Ikram aur Rasool e Azzaam bashar aur makhlooq the. Unke andar Uloohiyat aur Ruboobiyat ki sifaat o khasaaes bilkul nahi paai jaati thee’n. Sabse pehle Nabi Hazrat Nuh عليه السلام ke mutalliq Allah Ta’ala ka irshad hai:

---

[68] Surah Nisa: 165
[69] Surah Nisa: 163
[70] Surah Ahzaab: 40
[71] Surah Ahzaab: 07
[72] Surah Shoora: 13

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ.

Aur Main Tumse Nahi Kehta Ke Mere Paas Allah Ke Khazaane Hain, Naa Ye Kehta Hu'n Ke Main Ghaib Ka Ilm Rakhta Hu'n, Naa Mera Ye Daawa Hai Ke Main Farishta Hu'n.[73]

Aur sabse aakhri Nabi Hazrat Muhammad ﷺ ko Allah Ta'ala ka ye hukum hota hai ke ye elaan kare'n:

لَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ.

Ham Tumse Ye Nahi Kehte Ke Hamaare Paas Allah Ke Khazaane Hain, Naa Ham Ghaib Ka Ilm Rakhte Hain Aur Naa Ye Kehte Hain Ke Ham Farishta Hain.[74]

Mazeed ye bhi kehe'n:

لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ.

Main Apni Zaat Ke Liye Kisi Nafaa Aur Nuqsaan Ka Ikhteyar Nahi Rakhta. Allah Hi Jo Kuch Chaata Hai Wo Hota Hai.[75]

Phir iska bhi hukum hua:

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا قُلْ إِنِّي لَن يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِن دُونِهِ مُلْتَحَدًا.

Aap Keh Deejiye! Main Tum Logo'n Ke Liye Naa Kisi Nuqsaan Ka Ikhteyar Rakhta Hu'n, Naa Kisi Bhalaai Ka. Aap Keh Deejiye! Mujhe Allah Ki Giraft Se Koi Nahi Bachaa Sakta Aur Naa Main Uske Daaman Ke Siwaa Koi Jaae Panaah Paa Sakta Hu'n.[76]

Aur hamara imaan hai ke ye hazraat (Ambiya o Rusool) Allah Ta'ala ke bando'n mein se aisey muntakhab bande hain, jin ko Allah Ta'ala ne Nabuwwat o Risaalat e musharraf farmaya hai. Aur unke wasf uboodiyat o bandagi ko inka alaa muqam qaraar diya aur unki taareef ke zimn mein isko zikar farmaya. Chunache sabse pehle Rasool Hazrat Nuh ke silsilah mein irshad e baari hai:

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا.

Tum Un Logo'n Ki Aulaad Ho Jinhe'n Hamne Nuh Ke Saath Kashti Par Sawaar Kiya Tha Aur Nuh Ek Shukar Guzaar Bande The.[77]

Aur sabse aakhri Rasool Hazrat Muhammad ﷺ ke silsile mein irshad hai:

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا.

Nihaayat Mutabarrak Hai Wo Zaat Jisne Apne Bande Par Furqan Naazil Kiya Taa-ke Saarey Jahan Waalo'n Ke Liye Khabardaar Karne Waala Ho.[78]

Aur doosre Rasoolo'n ke baarey mein bhi irshad e baari ta'ala hai:

وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ

Aur Hamare Bando'n Ibrahim, Ishaq Aur Yaqoob Ka Zikar Karo. Badi Quwwat e Amal Rakhte Waale Aur Deedawar Log They.[79]

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ.

Aur Unke Saamney Hamare Bande Dawood Ka Qissa Bayan Keejiye, Jo Badi Quwwato'n Ke Maalik They.[80]

---

[73] Surah Hud: 31
[74] Surah Anaam: 50
[75] Surah Araaf: 188
[76] Surah Jin: 21-22
[77] Surah Isra: 03
[78] Surah Furqan: 01
[79] Surah Saad: 45
[80] Surah Saad: 17

وَوَهَبْنَا لِدَاوُودَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ.

Aur Dawood Ko Hamne Sulaiman (jaisa beta) Ataa Kiya, Behtareen Banda, Kasrat Se Apne Rabb Ki Taraf Rujoo Karne Waala.[81]

Aur Hazrat Isa عليه السلام ke mutalliq irshad farmate hain:

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِبَنِي إِسْرَائِيلَ.

(Ibney Mariyam) Uske Siwaa Kuch Naa Tha, Ke Ek Banda Tha, Jispar Hamne Inaam Kiya Aur Bani Israel Ke Liye Apni Qudrat Ka Ek Namuna Banaa Diya.[82]

Aur Ham imaan rakhte hain ke Allah Ta'ala ne risaalat o nubwwat ke silsila ko Muhammad ﷺ ki besat par khatam farmadiya hai aur aapko tamaam logo'n ke liye mab-oos farmaya hai. Iski daleel khud Allah Ta'ala ka irshad hai:

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ.

(Aye Muhammad!) Aap Keh Deejiye Aye Insaano! Main Tum Sab Ki Taraf Us Allah Ka Paeghambar Hu'n Jo Zameen Aur Asmaano'n Ki Baadshahat Ka Maalik Hai, Uske Siwa Koi Ma'abood Nahi Hai, Wohi Zindagi Bakhshta Hai Aur Wohi Maut Deta Hai. Pas Imaan Laao Allah Par Aur Uske Bheje Hue Nabi Ummi Par Jo Allah Aur Uske Irshadaat Ko Maanta Hai Aur Uski Paerwee Ikhteyar Karo, Ummeed Hai Ke Tum Raah e Raast Paalogey.[83]

Aur ham ye bhi eteqaad rakhte hain ke Aap ﷺ ki laai hui shariyat wohi islami deen o shariyat hai jisko Allah Ta'ala ne apne bando'n ke liye muntakhab aur pasand farmaya hai aur uske alawa koi deen o shariyat iske nazdeek qaabil e qubool nahi. Chunache irshad e baari ta'ala hai:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ.

Allah Ke Nazdeek Deen Sirf Islam Hai.[84]

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا.

Aaj Hamne Aapke Deen Ko Aapke Liye Mukammil Kar Diya Hai Aur Apni Nemat Aap Par Tamaam Kardi Hai Aur Aapke Liye Islam Ko Aapke Deen Ki Haisiyat Se Qubool Kar Liya Hai.[85]

Mazeed irshad hai:

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

Jo Shakhs Islam Ke Siwa Koi Aur Tareeqa Iqteyar Karna Chaahey Uska Wo Tareeqa Hargiz Qubool Naa Kiya Jaaega Aur Aakhirat Mein Wo Nakaam o Namuraad Rahega.[86]

Aur jo shakhs aaj ye khayal rakhey ke deen e islam ke alaawa Allah Ta'ala ke yaha'n Yahoodiyat yaa Isaaiyat yaa iske alaawa koi aur deen motabar yaa maqbool hai to isko ham kafir samajhte hain. Isse tauba karaai jaae, warna murtad aur munkir e quran samajh kar isko qatal kar diya jaae.

[81] Surah Saad: 30
[82] Surah Az Zukhruf: 59
[83] Surah Araaf: 158
[84] Surah Aale Imran: 19
[85] Surah Maeda: 03
[86] Surah Aale Imran: 85

Aur jo shakhs Muhammad ﷺ ki saari kaaenaat o insaniyat ke liye besat ka inkaar kare to ham isko saare ambiya aur rusul ka munkir. Balke is rasool ka bhi munkir samajhte hain, jiki risaalat ka wo apne ko qaael o mutanabbe kehta hai. Kyou'nke Allah Ta'ala ka irshad hai:

Aur Qaum e Nuh Ne Rasoolo'n Ko Jhutlaaya.[87]

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ.

Chunache Allah Ta'ala ne Qaum e Nuh ko saare Ambiya o Mursaleen ka munkir aur takzeeb karne waala thehraaya hai. Jabke Nuh عليه السلام se pehle koi Rasool nahi aaya. Allah Ta'ala ka mazeed irshad hai:

Jo Log Allah Aur Uske Rasoolo'n Se Kufr Karte Hain Ke Allah Aur Uske Rasoolo'n Ke Darmiyan Tafreeq Kare'n Aur Kehtey Hain Ke Ham Kisi Ko Maane'nge Aur Kisi Ko Na Maane'nge Aur Kufr o Imaan Ke Beech Mein Ek Raah Nikalne Ka Iraada Rakhte Hain Wo Sab Pakke Kaafir Hain Aur Aisey Kafiro'n Ke Liye Hamne Wo Sazaa Taiyaar Kar Rakhi Hai Jo Unhe'n Zaleel o Khuwaar Kar Dene Waali Hogi.[88]

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا.

Aur ham imaan rakhte hain ke Muhammad ﷺ ki besat aur risalat ke baad koi nabi nahi hoga, (Aap Kahatim ul Ambiya, Syed ul Mursaleen, Imam al Atqiyaa hain). Jisne aapke baad nabuwwat ka dawa kiya, yaa kisi muddai e nabuwwat ki tasdeeq ki wo bila-shubha kafir hai. Kyou'nke wo Allah aur uske Rasool aur ummat e muslim ke ijmaa ka munkir hai.

Aur ham ye eteqaad rakhte hain ke Nabi e Kareem ﷺ ke kuch khulafa e rashedeen hain jo-ke aapki ummat mein ilm o daawat aur khilafat mein aapke saheeh janasheen hue. Inme se sabse afzal aur khilafat ke awwaleen mustahiq Hazrat Abu Bakar Siddiq رضي الله عنه, phir Hazrat Umar bin Khattab رضي الله عنه , phir Hazrat Usman bin Affan رضي الله عنه, phir Hazrat Ali bin Taalib رضي الله عنه hain.

Aur isi tarha se khilafat mein wohi tarteeb maraatib rahi jo-ke fazal o kamaal mein maraatib darajaat the. Aur Allah Ta'ala ko kaisey ye baat zeb de sakti hai (jabke iska sab kaam ghair mamuli hikmato'n par mabni o mushtamil hai) ke wo kahir ul quroon mein kisi shakhs ko khilafat se nawaaz de'n bawajood ye-ke isse a'ala o arfa aur khilafat ke ziyada mustahiq ashkhaas maujood ho'n.

Aur ham is par bhi yaqeen rakhte hain ke basaa-auqaat mafzool baaz juzooi fazeelat o khusoosiyat ki wajah se apne se afzal shakhs se mumtaz aur faaeq ho jaata hai. Lekin iski wajah se umoomi afzaliyat ka mustahiq nahi hota. Kyou'nke fazal o kamaal ke asbaab bakasrat aur matno'o hain.

Aur ham iska eteqaad rakhte hain ke ye ummat (ummat e muhammadiya) Allah Ta'ala ke nazdeek sabse behtareen aur sabse ziyada izzat o manzilat waali ummat hai. Iski daleel khud irshad e baari ta'ala hai:

Tum Log Behtareen Jamat Ho, Jo Logo'n Ke Liye Paeda Kee Gai Hai. Tum Bhalai Ka Hukum Detey Ho Aur Buraai Se Roktey Ho Aur Allah Par Imaan Rakhte Ho.[89]

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ.

Aur ham isko bhi tasleem karte hain ke is ummat ke behtareen log Sahaba Ikram hain, phir taabaeen e azzaam. Unke baad tabe taabaeen aur Aap ﷺ ke hasb e irshad iska bhi yaqeen rakhte hain ke:

---

[87] Surah Sho'oraa: 105

[88] Surah Nisa: 150-151

[89] Surah Aale Imran: 110

Meri ummat mein baraabar ek giroh haq par qaaem rahega, jisko Allah ki taaeed haasil hogi, log inka saath chodkar inko koi nuqsaan nahi poh'ncha sake'nge. Taa-aa'nke Allah Ta'ala ka hukum aapoho'nchey. 90

Mushajeraat e sahaba[91] ajmaeen ke silsilah mein hamara imaan hai ke wo sab apne apne ijtehaadi khayalaat ki wajah se roonuma hue. Ismey jo haq par tha, isko dohra ajar milega aur jo ghalati par tha wo ek ajar ka mustahiq hoga aur unki ghalati moaaf ho jaaegi.

Aur ham intehaai zaroori samajhtey hain ke unki buraai aur in par tanqeed karne se baaz aae'n. Aur inka zikar e khair acchey alfaaz o sifaat ke saath intehaai mohabbat o aqeedat se bharey andaaz mein kare'n aur apne dilo'n ko unme se kisi ki buraai se paak o saaf rakhe'n. Kyou'nke Allah Ta'ala unse mutalliq ye farmate hain:

Tum Mein Se Jo Log Fateh (Makkah) Se Qabl Hi Kharch[92] Kar Chuke Hain Aur Ladh Chuke (wo unke baraabar nahi jo baad fatah ladey aur kharch kiye) Wo Log Darja Mein Badhey Hue Hain Un Logo'n Se Jinho'n Ne Baad Ko Kharch Kiya Aur Jihad Kiya. Aur Allah Ne Bahlaai Ka Waada To Sabhi Se Kar Rakha Hai.[93]

لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ

Nez unke mutalliq mazeed irshad hai:

Aur Un Logo'n Ka (bhi haq hai) Jo Unke Baad Aae (aur wo) Ye Dua Karte Hain Ke Aye Hamare Parwardigaar! Hamko Bakhsh De Aur Hamare Bhaiyo'n Ko Bhi Jo Hamse Pehle Imaan Laa Chuke Hain Aur Hamare Dilo'n Mein Imaan Waalo'n Ki Taraf Se Keena Naa Hone De. Aye Hamare Parwardigar! Tu Badaa Shafeeq Hai, Maherbaan Hai.[94]

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

[90] Bukhari: 252

[91] Sahaba Ikram رضوان الله علیهم اجمعین ki shaan mein zubaan daraazi aur badd-kalaami [RSB]

[92] Shaheed hue

[93] Surah Hadeed: 10

[94] Surah Hashar: 10

Fasal: Aakhirat Ke Din Par Imaan Laana

Aur ham yaum e aakhirat, yaane qiyaamat par poora yaqeen rakhte hain jiske baad koi din naa hoga. Log dobaara Jannat yaa Jahannam mein jaane ke liye uthe’nge.

Chunache ham dobaara zinda hone par imaan rakhte hain. Jab Allah Ta’ala murdo’n ko Israfeel عليه السلام ke dobaara soor phoo’nkne par zinda kare’nge.

Aur Soor Phoo’nka Jaaega To Un Sabke Hosh Udh Jaae’nge Jo Asmaano’n Aur Zameen Mein Hain, Bajuz Uske Jisko Allah Chaahey. Phir Dobaara Soor Phoo’nka Jaaega To Dafatan Sabke Sab Uth Khade Ho’nge, Dekhtey Bhaaltey Hue.[95]

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ.

Chunache log apni apni qabro’n se nangey paer, nangey jism baghair khatna ke Rabbul A’alameen ki taraf jaane ke liye uth khade ho’nge.

Jis Tarha Hamne Awwal Baar Paeda Karne Ke Waqt Ibtedaa Ki Thi, Usi Tarha Usey Dobaara Kar De’nge. Ye Hamare Zimma Wada Hai, Ham Zaroor Usey Karke Rahe’nge.[96]

لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ.

Aur ham namaa e amaal par poora yaqeen rakhte hain, jo-ke daahiney hath mein yaa pusht ki jaanib se baae’ng hath mein diya jaaega. Irshad hai:

To Jis Kisi Ka Naama e Amaal Iske Daahiney Hath Mein Milega So Usse Asaan Hisaab Liya Jaaega Aur Wo Apne Waalo’n Ke Paas Khush Khush Laut Kar Aaega Aur Jis Kisi Ka Naama e Amaal Uski Peeth Ke Peechye Se Milega, So Wo Maut Ko Pukaarega Aur Jahannam Mein Padega.[97]

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا.

Aur Har Insan Ka Amal Hamne Uske Galey Ka Haar Kar Rakha Hai Aur Uske Waastey Qiyaamat Ke Din Ham (iska) Naama e Amaal Nikaal Kar Saamney Kar De’nge Jisko Wo Khulaa Hua Dekh Lega.[98]

وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنْشُورًا اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا.

Aur ham mizaan par imaan rakhte hain jo qiyaamat mein rakha jaaega aur kisi par zarrah baraabar zulm o ziyaadati naa hogi.

So Agar Koi Zarrah Baraabar Bhi Neki Karega Usey Dekh Lega Aur Jis Kisi Ne Zarrah Bhar Bhi Badi Ki Hogi Usey Bhi Dekh Lega.[99]

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ.

[95] Surah Zumar: 68
[96] Surah Ambiya: 104
[97] Surah Insheqaaq: 104
[98] Surah Isra: 13-14
[99] Surah Zalzalah: 7-8

Albatta Jis Kisi Ka (neki ka) Padla Bhaari Hoga, To Aisey Hi Logo To Kaamyaab Ho'nge Aur Jiska Padla Halka Hoga So Ye Log Wo Ho'nge Jinho'n Ne Apna Nuqsaan Kar Liya Aur Jahannam Mein Hamesha Ke Liye Rahe'nge. Unke Cehro'n Ko Aag Jhulasti Hogi Aur Usme Unke Mu'n Bigde Hue Ho'nge.[100]

فَمَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ.

Jo Neki Lekar Aaega Usko Uske Misl 10 (nekiya'n) Mile'ngi Aur Jo Koi Badi Lekar Aaega Usko Bas Uske Baraabar Hi Badla Milega Aur Un Par Zulm Naa Kiya Jaaega.[101]

مَن جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ.

Aur ham imaan rakhte hain ke shafaa-at e kubra Rasool Allah ﷺ ke liye khaas hai, wo Allah Ta'ala ke huzoor iski ijaazat se shafaa-at kare'nge taa-ke Khud apne bando'n ke hisaab o kitaab ka faisla saadir farmaae.

Jabke logo'n ka izteraab aur pareshaniya'n naa-qaabil e bardasht ho jaae'ngi. Chunache log Hazrat Adam عليه السلام, phir Hazrat Nuh عليه السلام, phir Hazrat Ibrahim عليه السلام, phir Hazrat Musa عليه السلام, phir Hazrat Isa (as) aur phir aakhir mein Hazrat Muhammad ﷺ ki khidmat mein hazir ho'nge.

Aur isi tarha deegar Ambiya Ikram, Malaaeka aur Saaleh momineen ki shafaa-at ke qael hain, in musalmaano ke liye jo dozakh mein dakhil ho'nge, taa-ke isse nikaale jaae'n.

Aur hamara ye bhi aqeeda hai ke Allah Ta'ala mahez apne fazal o karam se momineen ki ek bade tadaad ko baghair kisi sifaarish ke dozakh se nikaalega.

Aur ham Rasool Allah ﷺ ke hauz e kausar par poora yaqeen rakhte hain, jiska paani doodh se ziyaada safed, shahed se ziyaada shireen aur mushk se ziyaada khushbudaar hoga. Iski lambaai, chaudaai ek maah ki masaafat ke baqadar hogi, iske pyaale husn o Jamaal mein asmaan ke taaro'n ki tarha ho'nge aur ummat e muhammadiya ke momineen waha'n kasrat se aaney waale ho'nge. Jo bhi iska paani pee leyga kabhi dobaara pyaasa nahi hoga.

Aur ham pul siraat ka poora yaqeen rakhte hain, jo-ke Jahannam par banaaya jaaega, jis par log is raftaar se guzre'nge jaisa ke duniya mein inka amal raha hoga. To koi bijli ki tarha palak jhapaktey mein nihayat tezi se guzar jaaega. Phir kuch log hawa ki tarha tez raftaari se guzre'nge. Phir parindo'n ki tarha guzre'nge. Phir sawar ki tarha tez daodkar nikal jae'nge. Us waqt Nabi e Kareem ﷺ iske pehlu mein tashreef farma ho'nge aur ye dua karte ho'nge. Aye Allah! Salaamat rakh, salaamat rakh. Aur jab bando'n ke amaal kamzor padh jaae'nge (aur guzarna dushwar ho jaaega) to aakhir mein aakhir mein aisey aadmi aae'nge jo surain ke bal saraktey ho'nge. Pul siraat ke dono kirano'n par kuch aankade aur kaa'nte latke hue ho'nge aur hukum e ilaahi ke taabe ho'nge. Jisko pakadne ka hukum hoga isko pakad le'nge. Jis shakhs ke sirf kharaash lag jaaegi wo naaji hoga aur baaz log dozakh mein giraa diye jaae'nge.

Aur ham yaum e aakhirat ke silsiley mein jo kuch bhi Quran o Sunnat mein warid hua hai, isko the dil se tasleem karte hain. Allah Ta'ala hame'n is din ki haulnaki se najaat de aur hamari madad farmae.

Aur ham ahle Jannat mein dakhila ki sifarish ko Nabi e Kareem ﷺ ke liye barhaq aur makhsoos maantey hain.

[100] Surah Mominoon: 102-104

[101] Surah Anaam: 160

Aur ham Jannat aur Dozakh par imaan e kaamil rakhte hain. Jannat nemato'n ka ghar hai, jisko Allah Ta'ala ne mominen aur muttaqeen ke liye taiyaar kar rakha hai, jisme tarha tarha ki nemate'n hain, jisey naa to kisi aankh ne dekha, naa to kisi kaan ne sunaa, aur naa kisi insan ke dil mein iska khayal guzra. Irshad e Baari Ta'ala hai:

So Kisi Ko Ilm Nahi Jo Jo (samaan) Aankho'n Ki Thandak Ka Unke Liye (khazaana e ghaib mein) Makhfi Hai. Ye Silaa Hai Unke (nek) Amaal Ka.[102]

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Aur dozakh azaabo'n ka ghar hai, jisko Allah Ta'ala ne kafiro'n aur zaalimo'n ke liye banaaya hai. Jisme tarha tarha ka azaab aur sazae'n hain, jinka insan tasawwur bhi nahi kar sakta. Irshad hai:

Hamne Zaalimo'n Ke Liye Aag Taiyaar Kar Rakhi Hai, Uski Qannate'n Unko Gherey Ho'ngi Aur Agar Wo Faryaad Kare'nge To Unki Faryaad Rasee Aisey Paani Se Kee Jaaegi Jo Tel Ki Talchat Ki Tarha Hoga, Cehro'n Ko Bhoon Daaleyga Kaisa Buraa Hoga Wo Paani Aur Kaisee Buree Hogi Wo Jagah.[103]

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا.

Aur Jannat o Jahannam us waqt bhi maujood hain aur hamesha hamesh rahe'ngi.

Aur Jo Koi Allah Par Imaan Laaega Aur Nek Amal Karega Allah Usey Aisey Baagho'n Mein Dakhil Karega Jinke Neeche Nehre'n Beh Rahi Ho'n. Unme Wo Hamesha Hamesh Rahe'nge, Beshak Allah Ne Aise Shakhs Ko Bohot Hi Acchi Rozi Di Hai.[104]

وَمَن يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا.

Beshak Allah Ne Kafiro'n Ko Rahmat Se Door Kar Diya Hai Aur Unke Liye Dozakh Taiyaar Kardi Hai, Jisme Wo Hamesha Hamesh Rahe'nge Naa Koi Yaa Paae'nge Aur Naa Madadgaar. Jis Roz Unke Cehre Aag Mein Ulat Palat Kiye Jaae'nge Wo You'n Kahe'ngey Ke, Kaash Hamen Allah Ki Ataa-at Ki Hoti Aur Rasool Ki Ataa-at Ki Hoti.[105]

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا.

Aur ham har us shakhs ke jannati hone ki gawahi dete hain, jisko Quran o Sunnat ne naam ba naam jannati bataaya hai, yaa sifaat ke saath nishandahi ki hai.

Chunache naam ke saath Hazrat Abu Bakar ؓ, Hazrat Umar ؓ, Hazrat Usman ؓ, Hazrat Ali ؓ aur unke alaawa jinka Rasool Allah ﷺ ne naam liya hai aur unhe'n Jannat ki khushkhabri di hai, ham in sab ke jannati hone par gawaahi dete hain aur sifaat ke saath har momin aur mutaaqi ke liye gawahi dete hain.

Aur ham har us shakhs ke dozakhi hone ki gawahi dete hain jisko Quran o Sunnat ne naam se yaa ausaaf se dozakhi qaraar diya hai.

Naam ke ta'ayyun ke saath Abu Lahab aur Umro bin Lahee al Khazaai waghaira ke dozakhi hone ki gawahi dete hain.

Aur ausaaf ki binaa par har kafir aur shirk e akbar ke murtakib aur munafiq ke dozakhi hone ki gawahi dete hain.

---

[102] Surah Sajda: 17
[103] Surah Kahaf: 29
[104] Surah Talaaq: 11
[105] Surah Ahzaab: 64-66

Aur ham qabar mein (munkar nakeer ke) sawalaat ko bhi barhaq maantey hain, jo Allah Ta'ala, Deen aur Rasool Allah ﷺ ke mutalliq kiye jaae'nge. Irshad hai:

Allah Imaan Waalo'n Ko Us Pakki Baat Se Mazboot Rakhta Hai Dunyawi Zindagi Mein (bhi) aur Aakhirat Mein (bhi).[106]

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ.

Jiske jawab mein musalman kaheyga "Hamara Rabb Allah hai, aur hamara deen Islam hai aur hamare nabi Muhammad ﷺ hain".

Aur kuffar aur munafeqeen iske jawab mein kahe'nge "Ham kuch nahi jaantey, logo'n ko ham ne sunaa tha ke kuch kaha karte the, to hamne bhi keh diya".

Aur ham momineen ke liye qabar mein raahat o nemat par imaan rakhte hain.

(yaane wo log) Jinki Roohe'n Farishtey Qabz Karte Hain, Us Haal Mein Ke wo Paak Hotey Hain (farishtey) Kehte Jaate Hain, Tum Par Salaam Ho, Tum Apne Amaal Ke Sabab Jannat Mein Dakhil Ho Jaao.[107]

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ.

Isi tarha ham kafiro'n aur zaalimo'n ke liye azab e qabar ke qaael hain aur is par yaqeen rakhte hain. Allah Ta'ala ka irshad hai:

Kaash Aap Us Waqt Dekhe'n Jab (ye) Zaalim Maut Ki Sakhtiyo'n Mein Ho'nge Aur Farishtey Apne Hath (unki taraf) Badhaa Rahe Ho'n Ke Apni Jaane'n (jald) Nikaalo, Aaj Tumhe'n Zillat Ka Azaab Milega, Is Sabab Se Ke Tum Allah Par Jhoot Aur Allah Ke Zimmey Naa Haq Baate'n Jodaa Karte The Aur Tum Allah Ki Nishaniyo'n Ke Muqabley Mein Takbeer Kiya Karte The.[108]

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ.

Is silsiley mein bohot si ahadees waarid hui hain, jo-ke mashoor o maaroof hain, chunache in ghaibi baato'n ke mutalliq ek musalman ke liye zaroori hai ke jo kuch Kitab o Sunnat se saabit hai, is par imaan o yaqeen rakhe aur duniya mein jo kuch mushahea kar raha hai isse takraao ki shakal naa paeda kare. Kyou'nke dunyawi umoor ko aakhirat o ghaibi cheezo'n par ghair mamuli farq hone ki wajah se qiyaas nahi kiya jaa sakta. Allah Ta'ala hi madadgaar hai.

---

[106] Surah Ibrahim: 27

[107] Surah Nahal: 32

[108] Surah Anaam: 93

Fasal: Acchi Aur Buree Tadeer Par Imaan Laana

Aur ham acchi aur buree taqdee par poora imaan o yaqeen rakhte hain aur wo is taur par ke Allah Ta'ala ne kaaenaat ki har cheez ka (iske wujood se qabl) apne sabeqa ilm o hikmat ke mutaabiq andaaza muqarrar farmaya hai.

Taqdeer e Ilaahi ke 4 martabey aur darajaat hain:

Pehla Martaba: "Ilm" hai, chunache hamara aqeeda hai ke Allah Ta'ala kaaenaat ki har cheez se baa-khabar hai aur jo kuch bhi ho chuka hai aur jo kuch aainda hone waala hai, in sab cheezo'n ka ilm Allah Ta'ala ko azal o abad se haasil hai. Iske ilm mein jahal ka koi shaaeba nahi, ke tajdeed ki zaroorat pesh aae. Aur naa to iske ilm mein sahoo o nisiyaan ka koi khatra darpesh hai, ke dobaara husool e ilm ki haajat ho.

Doosra Martaba: "Kitaabat" (yaane noshta taqdeer) hai. Chunache hamara imaan e kaamil hai ke Allah Ta'ala ne lauh e mahfooz mein qiyaamat tak jo kuch bhi hone waala hai isko likh diya hai. Khud Allah Ta'ala ka irshad hai:

Kya Tum Nahi Jaantey Ke Asmaan o Zameen Ki Har Cheez Allah Ke Ilm Mein Hai. Sab Kuch ek Kitaab Mein Darj Hai. Allah Ke Liye Ye Kuch Mushkil Bhi Nahi.[109]

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ.

Teesra Martaba: "Mashiyyat e Ilaahi" hai. Chunache ham eteqaad rakhte hain ke jo kuch asmaano aur zameen mein hai, sab mashiyyat e ilaahi ka nateeja hai. Pas wohi kuch hua hai jo Allah ne chaaha aur jo Allah ne nahi chaaha wo nahi hua.

Chautha Martaba: "Takhleeq" hai. Chunache ham imaan rakhte hain ke:

Allah Har Cheez Ka Khaaliq Hai Aur wohi Har cheez Par Nigehbaan Hai. Asmaano Aur Zameen Ke Kahzaano Ki Kunjiyaa'n Usi Ke Paas Hain.[110]

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ.

Ye chaaro'n mazkoora maraatib aur darjo'n mein sab cheeze'n shamil o daakhil hain. Khwah bazaat khud Allah Ta'ala ki taraf se ho'n. Yaa bando'n ki taraf se saadir ho'n. Chunache bando'n se jo bhi aqwaal o af-aal saadir hotey yaa tark kiye jaate hain, wo sab Allah Ta'ala ke yaha'n maloom aur maktob hain aur Allah Ta'ala ki mashiyyat aur takhleeq ke baad hi hotey hain.

Tum Mein Se Jo Koi Chaahey Seedha Chaley Aur Tum Jab Hi Chaaho Ke Allah Chaahey Jo Saarey Jaha'n Ka Maalik Hai.[111]

لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ.

Agar Allah Chaata To Ye Aisa Naa Karte. Lehaza Unhe'n Chod-do Ke Apni Iftra Pardaaziyo'n Mein Lage Rahe'n.[112]

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ.

Allah Hi Ne Tumko Bhi Paeda Kiya Hai Aur Un Cheezo'n Ko Bhi Jinhe'n Tum Banaatey Ho.[113]

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ.

---

[109] Surah Hajj: 70
[110] Surah Zumar: 62-63
[111] Surah Takweer: 28-29
[112] Surah Baqarah: 253
[113] Surah Saaffaat: 96

Lekin iske bawajood ham poora yaqeen o imaan rakhte hain ke Allah Ta'ala ne bando'n ko ikhteyar de rakha hai, jiski wajah se wo koi kaam karta yaa isse baaz rehta hai. Iski daleel ke bande ke kaam apni qudrat o ikhteyar se hotey hain. Chand umoor hain.

<u>Pheli Daleel</u>: Allah Ta'ala ka ye irshad e giraami hai:

وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً.

Tumhe'n Ikhteyar Hai Jis Tarha Chaaho Apni Kheti Mein Jaao.[114]

وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً.

Agar Waqai Unka Iraada Nikalne Ka Hota To Wo Uske Liye Kuch Taiyaari Karte.[115]

Mazkoora ayato'n mein Allah Ta'ala ne bando'n ko mukammil iraada o mashiyyat ka maalik thehraaya hai.

<u>Doosri Daleel</u>: Allah Ta'ala ne bando'n ko awaamir o nawaahi se khitab karke ahkam ka mukallaf farmaya hai, agar bilfarz wo ikhteyar ke maalik naa hotey to aisee cheezo'n ka mukallaf karna hota jo insan ki taaqat o qudrat mein nahi hai aur ye aisee cheez hai jo Allah Ta'ala ki hikmat o rahmat aur uski is sacchi khabar ke manaafi hai, jo is ayat mein irshad hai.

لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا.

Laa Yukallifullahu Nafsan Illa Wusa'ahaa.[116]

<u>Teesri Daleel</u>: Allah Ta'ala ne amal e saaleh karne waalo'n ki taareef ki hai aur burey amaal karne waalo'n ki mazammat ki hai aur unme se har ek ko jiska wo mustahiq hai. Isko bataur e jiziya yaa sazaa ataa karta hai.

Agar bando'n ke amaal o af-aal unke daaera qudrat o ikhteyar mein naa hotey to acchey amal karne walo'n ki taareef ek bekar aur laghoo cheez hoti aur burey amal karne waalo'n ki buraai zul o ziyaadati hoti aur Allah Ta'ala laghwiyaat aur zulm o ziyadati se paak o be aeb hai.

<u>Caho'nti Daleel</u>: Allah Ta'ala ne har daur mein aur har quam mein ambiya ikram ki besat farmai hai, chunache irshad e giraami hai:

رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا.

Ye Saarey Rasool Khushkhabri Dene Waale Aur Daraane Waale Banaakar Bheje Gae They, Taa-ke Unko Maboos Kar Dene Ke baad Logo'n Ke Paas Allah Ke Muqable Mein Koi Hujjat Naa Rahe Aur Allah Behre-haal Ghaalib Rehne Waala Aur Hakeem o Daana Hai.[117]

Agar bando'n ke amaal apne iraada ikhteyar se naa hotey to rasoolo'n ko bhej kar unki hujjat baatil naa thehraai jaati.

<u>Paachwee'n Daleel</u>: Har shakhs ba-khoobi mehsoos karta hai ke wo baghair kisi dabao aur majboori ke ehsaas ke kaam karta hai yaa nahi karta. Chunache wo khada hota hai, baith-ta hai, aamad o raft karta hai, safar karta hai, aqaamat ikhteyar karta hai, ye sab amaal mahez apni marzi se karta hai aur kisi tarha kaa dabaao yaa ikraah mehsoos nahi karta.

Balke ye shakhs kisi kaam ke karte waqt haqeeqi taur par ye farq kar leta hai ke wo kaam apni marzi o ikhteyar se kar raha hai yaa kisi ke dabao aur ikraah ke nateeje mein kar raha hai.

[114] Surah Baqarah: 223
[115] Surah Tauba: 46
[116] Surah Baqarah: 286
[117] Surah Nisa: 165

Baeena isi tarha se shariyat ne in do (2) tarha ke amaal (ikhteyar yaa ikraah) ke darmiyan badi hikmat o maslehat ke tahat farq kiya hai. Chunache huqooqullah se mutalliq jo amaal ikraah yaa dabaao mein kiye jae'n to is par muakheza o giraft nahi hoti.

Aur kisi gunahgaar ki apne gunah karne par ye daleel dena ke Allah Ta'ala ne iske muqaddar mein yehi likh diya tha, to ham isko bilkul ghair motabar samajhte hain. Kyou'nke gunahgar kisi ma'asiyat ka iqdaam apne ikhteyar o iraade se karta hai aur isey iska ilm bilkul nahi hota ke Allah Ta'ala ne iski taqdeer mein yehi likh diya hai. Kyou'nke noshta taqdeer ka ilm amaal ke sudoor ke baad hi hota hai. Irshad e Baari Ta'ala hai:

وَمَا تَدۡرِيۡ نَفۡسٌ مَّاذَا تَكۡسِبُ غَدًا.

Kisi Mutanaffas Ko Ye Pataa Nahi Ke Kal Kya Kamaaega.[118]

To aisee cheez se daleel dena kaisey saheeh ho sakta hai, jiska ilm khud daleel dene waale ko iske iqdaam ke waqt nahi hota, jisko wo bataur e uzar ke is kaam ke iqdaam par jawaz ke liye pesh kar raha hai. Chunache Allah Ta'ala ne unki is daleel ko zail ke irshad se baatil farmaya hai.

سَيَقُوۡلُ الَّذِيۡنَ أَشۡرَكُوۡا لَوۡ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشۡرَكۡنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمۡنَا مِنۡ شَيۡءٍ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِيۡنَ مِنۡ قَبۡلِهِمۡ حَتَّىٰ ذَاقُوۡا بَأۡسَنَا قُلۡ هَلۡ عِنۡدَكُمۡ مِنۡ عِلۡمٍ فَتُخۡرِجُوۡهُ لَنَا إِنۡ تَتَّبِعُوۡنَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنۡ أَنۡتُمۡ إِلَّا تَخۡرُصُوۡنَ.

Ye Mushrik Kog Zaroor Kahe'nge Ke Agar Allah Chaata To Naa Ham Shirk Kartey Aur Naa Hamare Baap Daada Aur Naa Ham Kisi Cheez Ko Haraam Thehraate. Aisee Hi Baate'n Banaa Banaa Kar Unse Pehle Ke Logo'n Ne Bhi Haq Ko Jhutlaaya Tha. Yaha'n Tak Ke Aakhir Kaar Hamaare Azaab Ka Maza Unho'n Ne Cakh Liya. Unse Kahiye Kya Tumharey Paas Koi Ilm Hai, Jisey Hamare Saamney Pesh Kar Sako. Tum To Mahez Gumaan Par chal Rahe Ho Aur Naree Qiyaas Araaiyaa'n Karte Ho.[119]

Qazaa o qadar ko hujjat banaa kar ma'asiyyat ka irtekab karne waale se ham kahe'nge tum kyou'n nahi taqdeer par etemaad karke ibaadat o ataa-at ka raasta ikhteyar karte, ye samajh kar ke Allah Ta'ala ne tumhare haq mein yehi likh diya hai. Kyou'nke taqdeer ka ilm masiyyat yaa ataa-at dono mein amaal ke sudoor se pehle nahi hua karta.

Hazrat Ali رضي الله عنه se riwyat hai ke Aap ﷺ ne farmaya: Tum mein se har shakhs ki jagah Jannat yaa dozakh mein Allah Ta'ala ne likh di hai. Ye sunkar Sahaba Ikraam رضي الله عنهم ne arz kiya Huzoor! Phir apne likhe hue par kyou'n naa bharosa kar le'n aur amal karna tark kar de'n. Farmaya amal kiye jaao! Kyou'nke jo shakhs jis kaam ke liye paeda kiya gaya hai, uske liye is kaam ko asaan banaa diya gaya hai.

Isi tarha ham qazaa o qadar ko daleel banaa kar gunah karne waale se kahe'nge agar tum Makkah Mukarrama jaane ka iraada rakhte ho aur tumhari nazar mein 2 raaste hain, jiski ittela kisi sacchey o haq go shakhs ne di hai. Ek raasta dushwaar guzaar aur khatarnaak hai aur doosra raasta asaan aur pur-aman o mehfooz hai, to zaahir hai ke tum doosre raaste ko ikhteyar karoge aur pehle raasta ko bilkul tark kar doge aur uske jawaz mein tum ye kahoge ke yehi muqaddar tha. Agar pehla raasta apnaaya hota to log tumko intehaai ehmaq aur bewaqoof samjhe'nge.

Aur isi tarha ham aisey shakhs se ye bhi sawal kare'nge ke agar tum ko 2 mulazemate'n pesh ki jaae'n. Ek to badi tankhwah waali ho aur doosri kam. To zaahir baat hai ke tum badi tankhwah waali ko haasil karna ziyaada pasand karoge. Naa ke kam mashaaherah waali ko. To aakhirat ke amaal ke silsila mein kaise ye baat zeb deti hai ke qazaa o qadar ka sahaara lekar kam qeemat waali cheezo'n ko ikhteyar kar liya jaae.

[118] Surah Luqman: 34

[119] Surah Anaam: 149

Aur aakhir mein ham isse ek aur sawal karte hain ke jab tumko koi bimaari hoti hai to ilaaj o ma'aleja ke liye har tarha ke doctor ke yaha'n jaate ho aur operation aur talkh dawae'n istemaal karne ki museebate'n jhelte ho. To is tarha ki kaawish o Kitab o Sunnat hish apne bimaar dil ke ilaaj o ma'aleja ke liye kyou'n nahi karte.

Aur hamara aqeeda hai ke Allah Ta'ala ki taraf sharr ki nisbat nahi ki jaa sakti. Kyou'nke unki zaat e paak ghair maamuli rahmat o hikmat se muttasif hai. Iske mutalliq Rasool Allah ﷺ ka irshad hai (Ya Allah!) aapki taraf sharr ki nisbat nahi ki jaa sakti!

Chunache Allah Ta'ala ki taraf se nafs qazaa o qadar mein kisi tarha ke sharr ka pehlu qata'an nahi. Is liye ke wo khaalis hikmat o rahmat par mabni hai.

Balke sharr ka pehlu is cheez mein hota hai, jiski baabat qazaa saadir hui hai. Jiski daleel dua qunoot ka wo jumla hai, jisko Aap ﷺ ne Hazrat Hasan ؓ ko sikhaaya tha wo ye hai: وَقِنِى شَرَّمَا قَضَيْتَ yaane aye Allah! Hamko is buree cheez se mehfooz rakhiye jiska aapne faisla farma diya hai. Kyou'nke baaz faislo'n mein sharr ka pehlu khaalis o haqeeqi sharr nahi kaha jaaega. Is liye ke wo baaz etebaar se sharr hota hai aur baaz etebaar se khair. Ya aek jagah sharr hota hai to doosri jagah khair.

Chunache rooe zameen ki museebate'n qahat-saali ho yaa bimaariya'n, ghareebi ho yaa khof o khatar, sharr mein shumar ki jaati hai. Lekin yehi cheeze'n baaz doosre mawaaqe par khair o barkat tasawwur ki jaati hain. Allah Ta'ala ka irshad hai:

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِى النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِىْ عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ.

Balaae'n Phail Padee Hain, Khushki o Taree Mein Logo'n Ke Kartoot Se. Is Gharz Se Ke Allah Unke Baaz Amaal Ka Mazaa Inko Cakhaae Taa-ke Wo Log Baaz Aajaae'n.[120]

Isi tarha chor ka hath kaatna aur zinaakaar ko sangsaar karna bazaahir hath ke kat jaane aur jaan ke chaley jaane mein ek tarha sharr ka pehlu nazar aata hai. Lekin yehi cheez in dono ke liye doosre pehlu se khair aur bhalaai ka sabab hai. Kyou'nke ye in ke liye kaffarah hai aur is tarha aakhirat ki sazaa se mehfooz ho jaae'nge (basharte ke dilse tauba ki ho)

Nez is sazaa aur qisaas mein doosre insaano ki jaan o maal aur izzat o aabru ki hifaazat bhi ho jaati hai. Aur ye khair ka bohot badaa pehlu hai.

[120] Surah Rum: 41

Fasal: Is Aqeeda Ke Samaraat Bohot Ziyaada Door-ras Hain

Ye Jaleel ul qadar aqaaed jo-ke azeem usoolo'n par mabni hain, apne motaqideen ke liye badi munaafa bakhsh aur faaeda mand hain.

Imaan Billah Ke Samaraat: Chunaache Allah aur uske Asmaa o Sifaat par imaan bande ke dil mein Allah Ta'ala ki mohabbat o azmat paeda karta hai jo iske ahkaam o awaamir ko bajaa laaney aur uski nawaahi se baaz rehne ka sabab o mojib hoti hai. Aur Allah Ta'ala ke ahkaam ki bajaa-aawari aur uske nawaahi se ijtinaab aur bezaari se duniya o aakhirat mein inferaadi ijtemaai taur par sa'adat o raahat haasil hoti hai. Irshad e Baari hai:

Nek Amal Jo Koi Bhi Karega Mard Ho Yaa Aurat, Basharte ke Saahib e Imaan Ho, To Ham Usey Zaroor Ek Pakeeza Zindagi Ataa Kare'nge Aur Ham Unhe'n Unke Acchey Kaamo'n Ke Ewaz Mein Zaroor Ajar De'nge.[121]

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.

Imaan Bil Malaaeka Ke Samaraat: Aur imaan bil malaaeka ke samaraat zail kimutaddid cheeze'n hain.

Awwal: Unke khaaliq ki azmat aur uski quwwat o iqtedaar ka ilm haasil hota hai.

Duwwam: Bando'n ke dilo'n mein Allah Ta'ala ke liye shukar o itmenaan ka ehsaas ke Usne unki dekh bhaal aur hifaazat, nez namaa e amaal likhne aur doosri musaaleh ke liye is bargazeeda makhlooq ko paeda o muqarrar farmaya hai.

Suwwam: Bando'n ki malaaeka se mohabbat, kyou'nke wo Allah Ta'ala ki ibaadat aur uski taraf se aaed zimmedaariyo'n ko ba-khair o khoobi anjam de rahe hain aur momineen ke liye dua o astaghfaar kar rahe hain.

Aur Imaan Bil Kitaab Ke Samaraat mundarja zail hain:

Awwal: Bando'n ke saath Allah Ta'ala ki rahmat o inaayat ka ilm, kyou'nke usne unki hidaayat ke liye kitaabe'n naazil farmaee'n.

Duwwam: Allah Ta'ala ki hikmat o maslehat ka zahoor, kyou'nke usne har ummat mein aisee kitaab o shariyat naazil farmai jo iske munaasib thi aur in asmaani kitabo'n ki aakhri kadee Quran e Azeem ko naazil farmaya jo-ke qiyaamat tak har zamana o har khitta e zameen ke liye munaasib hai.

Suwwam: Allah Ta'ala jalley shaanahu ki janaab mein tashakkur o itmenaan ka jazba o duaaiya.

Imaan bir Rasool Ke Samaraat o Nataaej:

Awwal: Makhlooq par Allah Ta'ala ki rahmat o inaayat ka ilm o yaqeen, kyou'nke Ambiyaa e Ikram ki besat ki gharz o ghaayat ummat ki hidaayat o sa'adat hai.

Duwwam: Is nemat e kubra par shukar o itmenan ka ehsas.

Suwwam: Dilo'n mein Ambiya e Ikram ki mohabbat o azmat aur unki taareef o madah mein ratb ul lisaan rehna jo-ke unki jalaalat qadar ke munaasib ho. Kyou'nke ye paak taniyat hazraat Allah Ta'ala ke bargazeeda Rasool aur uske makhsoos bandy hain. Jinho'n ne Allah Ta'ala ki khod ba-nafs e nafees ibaadat ki aur uski risaalat ki tableegh ki aur uske bando'n ko naseehat ki aur is silsilah mein jo bhi takleef o pareshaaniya'n huee'n in par sabar o isteqaamat ikhteyar kiya.

[121] Surah Nahal: 97

Yaum e Aakhirat Par Imaan Ke Nataaej o Samaraat ye hain:

Awwal: Allah Ta'ala ki ataa-at ka jazba aur is din ke ajar o sawaab ki talab o raghbat aur uske azaab o aqaab se khof ke pesh e nazar gunaho'n se doori o bezaari.

Duwwam: Momin ke dil mein duniya ke maal o mata'a se ehsaas e mehroomi ko aakhirat ki nemato'n wa ajar o sawaab ke yaqeen o ummeed se tasalli o tashaffi paana hai.

Imaan bil Qadr Ke Asaraat o Samaraat mundarja zail hain:

Awwal: Kisi sabab aur waseela ke ikhteyar karte waqt Allah Ta'ala par etemaad o yaqeen, kyou'nke sabab aur musabbib dono hi Allah Ta'ala ke qazaa o qadar se hotey hain.

Duwwam: Raahat e rooh aur itmenaan e qalb ka ehsaas o shaoor. Is liye ke jab bande ko iska ilm o yaqeen ho ke ye museebate'n minjaanib Allah, iski qazaa o qadar se hain, to iske dil ko ek tarha ka sukoon o itmenaan hoga aur wo Allah Ta'ala ke qazaa o qadar par raazi o mutmaeen hoga. Ke us shakhs se ziyaada acchi zindagi waala aur itmenaan e qalb waala aur poori tarha se mutmaeen o masroor kaun ho sakta hai, jo raazi ba razaae ilaahi aur qazaa o qadar ke saamne sar e tasleem kham kiye hue ho.

Suwwam: Husool e maqsad ke baad khud pasandi ka izaala. Kyou'nke husool o muraad ko Allah Ta'ala ki taraf se khair o kaamyaabi ke asbaab faraahami hone ke nateeja mein nemat tasawwur karta hai. Chunache Allah Ta'ala ka shukar adaa karta hai aur khud pasandi se baaz aata hai.

Chaarum: Maqsad mein nakaami yaa museebato'n se do-chaar hone ke waqt khalkh o be-chaeni ka shikar nahi hota. Kyou'nke wo usko Allah Ta'ala ke qazaa o qadar se tasawwur karta hai. Jo asmaano'n aur zameen ka maalik o khaalik hai aur ye samajhta hai ke ye to behrehaal hokar rahega. Chunache, wo is par sabar karta hai aur ajar o sawaab ka ummeedwaar rehta hai aur isi taraf Allah Ta'ala ke is irshad e giraami mein ishaara hai:

Koisi Museebat Naa Duniya Mein Aati Hai Aur Naa Khaas Tumahri Jaano'n Mein. Magar Ye Ke (sab) ek Register Mein (likhi) Hain. Qabl Iske Ke Ham Un Jaano'n Ko Paeda Kare'n. Ye Allah Ke Liye Asaan Hai Taa-ke Jo Cheeez Tum Se Li Jaa Rahi Hai Uspar (utna) Ranj Naa Karo Aur Jo Cheez Usne Tumhe'n Di Hai Us Par Itraao Nahi. Aur Allah Kisi Itraaney Waale Shekhi Baaz Ko Pasand Nahi Karta.[122]

مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ
مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ لِّكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا
فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

Aur aakhir mein ham Allah Ta'ala se ye dua karte hainke wo hamko is aqeeda par saabit qadam rakhey aur uske fawaaed o samaraat se mukammil taur par nawaaze aur apna fazal o karam mazeed-ba- mazeed ham par karta rahe. Aur hidaayat yaab hone ke baad hamare dilo'n ko zang alooda naa kare aur hamare liye apni rehmato'n ka darwaza khol de. Wo bohot ziyaada ataa karne waala hai. Walhamdu lillahi rabbil a'alameen

Wa Salllahu Ta'ala A'alaa Nabiyyina Muhammadin Wa A'alaa Aalehi Wa Ashaabehi Wat Taabae'ena Lahum Bi Ehsaan.

Author of the Book: Shaikh Saaleh al Uthaimeen

[122] Surah Hadeed: 22-23

Translator: Syed Ahmad bin Qamaruzzam an Nadwi

Publiserh: Dar ul Ma'arif, Mumbai, Delhi, Malegaoun

Translitrator of the book [to roman English]: *Rehan Syed Barey*

Translitrators Note: I have tried to use the best and easiest words for transliteration, (I also tried to explain few words where ever required with "T:".All translations have been taken from *Jaame Feroz ul Lughaat (latest edition)*. If you find anything which might make this transliteration even better then please inform mein @ rehan.hse@live.com having read this book, if you deem it is worth forwarding, please do forward to anyone. If it motivates one person to come firmly on the track of Quran and Sunnah, I would consider my efforts has been successful. For more books in Roman, please click the link below.
https://archive.org/details/@rehan_syed_barey

Dua-go,

Rehan Syed Barey

01st Shaban 1439 – 24th April 2018

Ar Riyadh, Saudi Arabia